

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การเรียนรู้จากประสบการณ์ของบรรพบุรุษทั้งทางตรงและทางอ้อมในอดีต ก่อเกิดความรู้ที่สั่งสมมาถึงรุ่นลูกหลาน จึงทำให้งานวิจัยเรื่อง การประยุกต์พระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นงานหัตถกรรมสาขาเครื่องปั้นดินเผาและเครื่องเคลือบของจังหวัดเชียงใหม่ ตระหนักถึงความสำคัญของภูมิปัญญาดังกล่าว ในส่วนของบทนี้ผู้วิจัย ได้ศึกษาข้อมูลทั้งแนวความคิดงานวิจัย บทความ เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัย ดังนี้

1. แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง
2. แนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์
3. แนวคิดเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น
4. แนวคิดเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน
5. แนวคิดการออกแบบผลิตภัณฑ์ แนวคิดการออกแบบบรรจุภัณฑ์ และแนวคิดการออกแบบตราสินค้า
6. แนวคิดการวิเคราะห์ SWOT Analysis
7. แนวคิดด้านโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ และแนวทางคัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ปี พ.ศ. 2549
8. การรับรองคุณภาพมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.)
9. แนวทางการวิเคราะห์ทางด้านการจัดการการตลาดในวิสาหกิจชุมชน
10. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับงานหัตถกรรมสาขาเครื่องปั้นดินเผาและเครื่องเคลือบ
11. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียง ใข้ว่าเป็นเรื่องใหม่ แต่เป็นเรื่องที่ประชาชนยังไม่เข้าใจอย่างทั่วถึงเท่านั้น เศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวคิดที่ยังไม่มีสูตรสำเร็จ แต่เป็นแนวทางในการนำมาปรับใช้ในการดำรงชีวิตของแต่ละคน แต่ละครอบครัว แต่ละสังคม ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสเกี่ยวกับเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้ประชาชนนั้นเข้าใจและนำมาใช้อย่างถูกต้อง เช่นดังพระราชดำรัสบางตอนที่ตรัสไว้ว่า

“ เศรษฐกิจ พอเพียงเป็นเสมือนรากฐานของชีวิตรากฐานความมั่นคงของแผ่นดินเปรียบเสมือนเสาเข็มที่ถูกต้องรองรับบ้านเรือนตัวอาคารไว้นั่นเอง สิ่งก่อสร้างจะมั่นคงได้ก็อยู่ที่เสาเข็ม แต่คนส่วนมากมองไม่เห็นเสาเข็มและลืมเสาเข็มเสียด้วยซ้ำไป”(บทความจากวารสารชัยพัฒนา อ้างถึงในสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์,2553:ระบบออนไลน์)

เห็นได้ว่าพระองค์ทรงให้ความสำคัญในการพัฒนาความเป็นอยู่ของราษฎรชาวไทยอย่างมาก นอกจากนี้ยังมีนักวิชาการและผู้ที่มีชื่อเสียงในสาขาต่าง ๆ ได้กล่าวแสดงความคิดเห็นของพระองค์ ที่ผู้วิจัยได้ยกมาเป็นตัวอย่างเพื่อให้เกิดความเข้าใจในแนวคิดแบบเศรษฐกิจพอเพียงดังนี้

1.1 พลเรือตรี ศ. นพ.วิฑูร แสงสิงแก้ว ดังภาพที่ 2.1

ภาพที่ 2.1 พลเรือตรี ศ. นพ.วิฑูร แสงสิงแก้ว

ที่มา : สมาคมศิษย์เก่ากรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัย, 2547: ระบบออนไลน์

ในความคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจแบบพอเพียง พลเรือตรี ศ. นพ.วิฑูร แสงสิงแก้ว (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2550:63) ได้กล่าวเป็นนิยามหรือแนวคิดของท่านว่า

“ อะไรที่เป็นสิทธิ์อันชอบธรรมของเรา อย่างเงินเดือน เบี้ยประชุมที่ได้รับ อันไหนที่ได้มาโดยไม่ควรจะได้ อย่าไปสนใจ ท่านทำเป็นตัวอย่างตระกูลเราสอนมาว่าความยากจนไม่ใช่เรื่องเสียหาย การที่เราทำอะไรไม่เท่าคนอื่นไม่ใช่สิ่งที่น่ารังเกียจ...

... ผมว่าปรัชญาที่ในหลวงพระราชทานแก่ประชาชนนี้ ถ้าทุกคนนำมาปฏิบัติในชีวิตตามทางของตน คือ ไม่เบียดเบียนตัวเอง และไม่เบียดเบียนคนอื่นให้เดือนร้อนสังคมก็จะมีความสุข”

จากคำกล่าวข้างต้นจะเห็นว่า พลเรือตรี ศ. นพ.วิฑูร แสงสิงแก้ว นำหลักแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้คือ การไม่สร้างทุกข์ให้กับตนเองและผู้อื่น พอใจในสิ่งที่ตนมี

1.2 ดิเรก ก้อนกลีบ ดังภาพที่ 2.2

ภาพที่ 2.2 ดิเรก ก้อนกลีบ

ที่มา : กลุ่มงานข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานจังหวัดลำพูน, 2549:
ระบบออนไลน์

มีคำกล่าวบทความหนึ่งตอนจากดิเรก ก้อนกลีบ(สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2550 67)ที่ว่า

“ ผมเกิดในหมู่บ้านเล็กๆ ใน ต.นาขาง อ.พิชัย จ.อุตรดิตถ์ พ่อเป็นผู้ใหญ่บ้าน แม่เป็นครูประชาบาล ชีวิตพอเพียงเริ่มต้นนับตั้งแต่การได้เห็น พ่อแม่ ตายาย ใช้วิถีชีวิตที่พอเพียง เลี้ยงเป็ด ไก่ หมู ที่นอกชานเป็นจุดที่ขายใช้ความพอเพียงดำรงวิถีชีวิตที่พอเพียง ให้ไปอาบน้ำล้างหน้า เพื่อให้หน้าไหลไปรดผักสวนครัวที่ปลูกไว้ โดยไม่ต้องไปซื้อหากี่สามารถเลี้ยงพวกข้าราชการที่มาแวะพักที่บ้านระหว่างเดินทางได้”

นับว่า ดิเรก ก้อนกลีบ ได้ซึมซับและปลูกฝังเรื่องความพอเพียงตั้งแต่ครั้งเยาว์วัย จึงทำให้นำแนวทางแบบเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ได้อย่างลงตัว จนกระทั่งท่านได้เป็นผู้ว่า ก็นำแนวคิดแบบเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ ดังความที่ว่า

“ ชีวิตพอเพียง เป็นชีวิตของการที่เราจะต้องอยู่อย่างพอประมาณตามฐานะของเรา...(ผม) คิดถึงในหลวงที่พระองค์ทรงทำให้พระดำหนักจิตรลดารโหฐานเป็นศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง มีทั้งโรงสี ทำนา มีหมดทุกอย่าง (ผม) จึงตัดสินใจเปิดจวนผู้ว่าราชการจังหวัด (แม่ฮ่องสอน) เป็นศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ...”

จะเห็นได้ว่า ดิเรก ก้อนกลีบ สามารถนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ ด้วยความคิดที่ว่าชีวิตต้องรู้จักพอเพียง อยู่อย่างพอประมาณ จึงจะมีความสุข

1.3 ศ.ดร.อภิชัย พันธเสน ดังภาพที่ 2.3 (คนที่ 4 เรียงจากซ้ายมาขวา)

ภาพที่ 2.3 งานแถลงข่าวเปิดตัวสัมมนา “เศรษฐกิจพอเพียงในทศนะโลก”

ที่มา : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.), 2551: ระบบออนไลน์

อภิชัย พันธเสน มีแนวคิดที่ว่า แนวคิดแบบเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับเศรษฐกิจทุกสาขา ในการวิจัยเรื่อง การประยุกต์พระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงกับอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม ก็สามารถชี้ให้เห็นว่าสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้จริง (อภิชัย พันธเสน, 2550 : บทสรุปผู้บริหาร) และได้พบหลักการในการประยุกต์เศรษฐกิจพอเพียง 9 ประการ คือ

- 1) ใช้เทคโนโลยีที่ถูกต้องวิชาการแต่มีราคาถูก
- 2) ใช้ทรัพยากรทุกชนิดอย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพสูงสุด
- 3) เน้นการจ้างงานเป็นหลัก โดยไม่นำเทคโนโลยีมาทดแทนแรงงาน ยกเว้นในกรณี
ที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผลิตภัณฑ์
- 4) มีขนาดการผลิตที่สอดคล้องกับความสามารถในการบริหารจัดการ
- 5) ไม่โลภมากจนเกินไปและไม่เน้นกำไรระยะสั้นเป็นหลัก
- 6) ซื่อสัตย์สุจริตในการประกอบการ ไม่เอารัดเอาเปรียบผู้บริโภค หรือ แรงงาน หรือลูกค้า
ตลอดจนผู้จำหน่ายวัตถุดิบ
- 7) เน้นการกระจายความเสี่ยงจากการมีผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย หรือ มีความสามารถในการปรับเปลี่ยนผลผลิตได้
- 8) เน้นการบริหารความเสี่ยงต่ำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งไม่ก่อหนี้เงินเกินความสามารถ
ในการบริหารจัดการ

9) เน้นการใช้วัตถุดิบภายในท้องถิ่น และตอบสนองตลาดในท้องถิ่นภูมิภาค ตลาดในประเทศและตลาดต่างประเทศ ตามลำดับ เป็นหลัก

ข้อสรุปดังกล่าวนับว่าเป็นแนวทางที่ทางผู้วิจัยจะนำมาประยุกต์ใช้กับกลุ่มผู้ประกอบการ เพื่อสามารถช่วยเหลือและผลักดันให้แนวคิดแบบเศรษฐกิจพอเพียงเป็นรูปธรรม

1.4 ธนากร โปษยานนท์ ดังภาพที่ 2.4

ภาพที่ 2.4 ธนากร โปษยานนท์
ที่มา : บีบีซีเวิลด์ (ไทยทีวีสีช่อง 3), 2549: ระบบออนไลน์

นอกจาก ธนากร โปษยานนท์ จะเป็นนักแสดงแบบมีอาชีพ เขาก็ยังรู้จักดำรงชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง (อ้างอิงใน สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2550 : 134-137) จากบทความที่ว่า

“ ตามความเข้าใจของผม เมื่อพูดถึงปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การใช้ชีวิตในชนบทจะเป็นภาพสะท้อนให้เห็นได้ชัดเจน เพราะในหลวงท่านทรงมีรับสั่งการแบ่งพื้นที่ทำเกษตรกรรมให้พอบริโภคนครอกรั่วก่อน หากเหลือจึงค่อยนำไปหารายได้เพิ่มเติม แต่หลักปรัชญานี้ยังมีอีกหลายแง่มุม เมื่อคนเมืองอย่างคนกรุงเทพฯ จะนำมาใช้ ก็ต้องมีการปรับให้เหมาะสมกับวิถีชีวิตของแต่ละคน โดยไม่เกิดความเดือดร้อนทั้งตนเองและผู้อื่น...

...หลักการที่อิงปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนี้ ผม ไม่ได้นำมาใช้กับชีวิตส่วนตัวเท่านั้น แต่ในแง่การทำงานก็นำมาบอกกับน้อง ๆ ในทีมงานด้วยว่าเวลาจะซื้ออุปกรณ์อะไรมาใช้ในบริษัท ต้องคิดว่าอย่าซื้อเพราะความชอบ ความสวยงาม หรือกำลังเป็นแฟชั่นอินเตอร์เน็ต เพราะบางทีซื้อมาแล้วใช้ประโยชน์ไม่เต็มที่ ถือว่าไม่คุ้มค่า...

...การใช้ชีวิตตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ผมใช้อยู่ในทุกวันนี้ ไม่ว่าจะใครก็สามารถนำไปใช้ได้”

จะเห็นได้ว่าแนวคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงของ ฌนากร โปษยานนท์ นอกจากจะนำมาใช้กับตนเองแล้วยังชักชวนให้ผู้อื่นปฏิบัติตาม นับว่าเป็นการช่วยเหลือผู้อื่นในอีกทางด้วย โดยที่เรากระทำเป็นตัวอย่าง

1.5 สมหมาย ปรีฉัตร

ภาพที่ 2.5 สมหมาย ปรีฉัตร

ที่มา : สถาบันวิทยุกระจายเสียงมหาวิทยาลัยนเรศวร, ม.ป.ป. : ระบบออนไลน์

สมหมาย ปรีฉัตร (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2550 : 127) เป็นบุคคลที่นำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้อย่างเด่นชัด เขาได้กล่าวในบทความหนึ่งบางตอนที่ว่า

“เศรษฐกิจพอเพียงจึงเป็นปรัชญาสำหรับการดำเนินชีวิตในทุกมิติ ไม่ว่าจะทำหน้าที่อะไรในครอบครัว ในหน่วยงานที่คุณสังกัดอยู่ จะประกอบอาชีพอะไรก็ตาม นำไปใช้ได้ ไม่ใช่เฉพาะทำธุรกิจค้าขายเท่านั้น เกษตรกรก็ได้ การค้าก็ได้ ประกอบอุตสาหกรรมก็ได้ กิจการบริการก็ได้ ผู้ใช้แรงงานก็ได้ ใช้ได้กับคนทุกระดับตั้งแต่ผู้บริหารสูงสุดจนถึงล่างสุด...

...ผมได้รับฟังและรับอ่านพระราชดำรัสเกี่ยวกับเรื่องนี้มานานแล้ว คิดว่าเป็นสิ่งที่ตรงกับลักษณะสังคมไทยแต่ดั้งเดิม และเป็นสิ่งที่ในหลวงทรงบำเพ็ญพระองค์มาตลอด แรก ๆ ผมคิดว่าแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง อาจจะไม่สอดคล้องกับระบบเศรษฐกิจแบบการตลาดที่เป็นทุนนิยมสมัยใหม่ เมื่อมาศึกษาอย่างลึกซึ้งก็พบว่าไม่ถึงขนาดนั้น คือ ไม่ทรงปฏิเสธเศรษฐกิจระบบการตลาด แต่ต้องเป็นระบบการตลาดที่มีความเป็นธรรม ไม่รัดเอาเปรียบ ”

จากบทความข้างต้น ของ สมหมาย ปรีฉัตร จะเห็นได้ว่าแนวความคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงเกิดจากการนำไปปฏิบัติจริงของเขา โดยนำพระราชดำรัสมาประยุกต์ใช้ ผู้วิจัยขอยกพระราชดำรัสบางตอนที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้เดความเข้าใจเกี่ยวกับแนวความคิดแบบเศรษฐกิจพอเพียงมากขึ้น ดังนี้

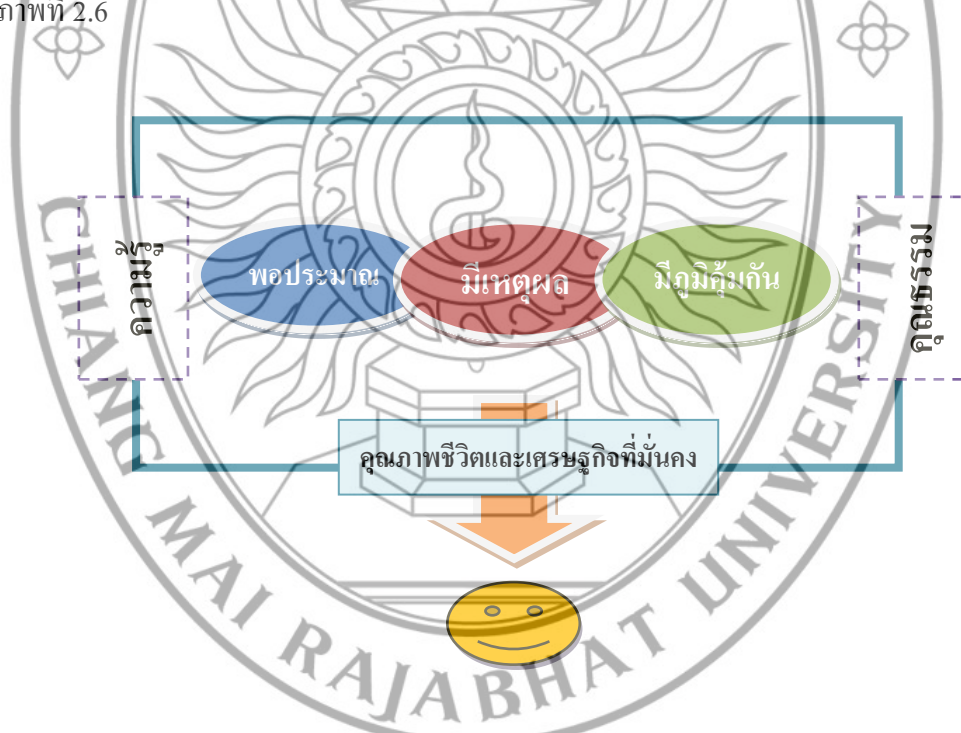

พระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา วันที่ 23 ธันวาคม 2542

“ ..เศรษฐกิจพอเพียง แปลว่า Sufficiency Economy...คำว่า Sufficiency Economy นี้ไม่มีในตำราเศรษฐกิจ จะมีได้อย่างไร เพราะว่าเป็นทฤษฎีใหม่.....Sufficiency Economy นั้นไม่มีในตำราเพราะหมายความว่า เรามีความคิดใหม่

“.....ถ้าไม่มี เศรษฐกิจพอเพียง เวลาไฟดับ.....จะพึ่งหมุด จะทำอย่างไร ที่ที่ต้องใช้ไฟฟ้าก็ต้องแยกไป...หากมีเศรษฐกิจพอเพียงแบบไม่เต็มที ถ้าเรามีเครื่องปั่นไฟ ก็ให้ปั่นไฟ หรือถ้าขึ้นโบราณกว่า มีดก็จุดเทียน คือ มีทางที่จะแก้ปัญหาเสมอ.....ฉะนั้นเศรษฐกิจพอเพียง นี้ ก็มีเป็นขั้น ๆ แต่จะบอกว่า เศรษฐกิจพอเพียง นี้ ให้พอเพียงเฉพาะตัวเองร้อยเปอร์เซ็นต์ นี่เป็นสิ่งที่ทำไม่ได้ จะต้องมีการแลกเปลี่ยน ต้องมีการช่วยกัน....พอเพียงในทฤษฎีหลวงนี้ คือให้สามารถที่จะดำเนินงานได้“

เห็นได้ว่าพระองค์ทรงห่วงใยต่อประชาชนทุกหย่อมหญ้า และแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของพระองค์สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ ถ้าทุกคนน้อมนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตของตนเอง ดังภาพที่ 2.6

ภาพที่ 2.6 หลักการแบบเศรษฐกิจพอเพียงแบบ 3 ห่วง 2 เงื่อนไข

ที่มา : ดัดแปลงจากคณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2550 : 5

2. แนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์

แนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่อยู่บนพื้นฐานของความรู้ และนวัตกรรมใหม่ในประเทศไทย ได้ยึดตามรูปแบบของ UNCTAD เป็นกรอบ โดยแบ่งประเภทอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ แม้เป็นเรื่องใหม่ของประเทศไทย แต่เราต้องมีการเตรียมพร้อมในการพัฒนาประเทศด้วยเศรษฐกิจสร้างสรรค์

เริ่มแรกต้องสร้างความเข้าใจร่วมกันว่าเศรษฐกิจสร้างสรรค์เป็นการพัฒนาเชิงปริมาณสู่คุณภาพ ซึ่งเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืน (สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้, ม.ป.ป.:3) เนื่องจากเศรษฐกิจสร้างสรรค์ไม่ต้องพึ่งพาเงินลงทุน ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เน้นการจ้างงานและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

ถ้าจะกล่าวถึงความเป็นไปได้ในการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในประเทศไทย นักวิจัยของยกตัวอย่างของแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์จากประเทศต่าง ๆ เพื่อเป็นกรณีศึกษา เพื่อสร้างความเข้าใจในแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์มากยิ่งขึ้นดังนี้

2.1 สหราชอาณาจักร หรืออังกฤษ (สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้, 2550: ระบบออนไลน์) มีการจัดตั้งหน่วยงาน Department of Culture, Media and Sport (DCMS) เป็นหน่วยงานยุทธศาสตร์ กำกับดูแลอุตสาหกรรมความคิดสร้างสรรค์ โดยมีการขับเคลื่อนธุรกิจที่อยู่ในเครือข่ายที่ได้จำแนกออกเป็น 13 กลุ่ม โดยมุ่งให้ความสำคัญกับทรัพย์สินทางปัญญา ทั้งจากภาคศิลปะพื้นบ้าน และวัฒนธรรม รวมทั้งซอฟต์แวร์ และคอมพิวเตอร์ วิดีโอเกมส์

2.2 ประเทศญี่ปุ่น ใช้แนวความคิด KANSEI Value Creation หรือ Sense of Value (สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้, ม.ป.ป.:8) เป็นแนวคิดการออกแบบนอกจากจะครอบคลุมสิ่งที่จับต้องได้แล้ว แต่ยังหมายถึงการออกแบบที่คำนึงคุณค่าการรับรู้ของผู้บริโภค เช่น สายการบิน All Nippon Airways (ANA) ซึ่งได้รับแนวคิด Modern Japan จากแนวคิด My Style, My Choice ซึ่งผู้โดยสารสามารถเลือกสิ่งที่ต้องการได้ในทุกกระบวนการ ดังภาพที่ 2.7

ภาพที่ 2.7 สายการบิน ANA ของประเทศญี่ปุ่น

ที่มา : All Nippon Airways, ม.ป.ป. : ระบบออนไลน์

2.3 ประเทศเกาหลีใต้ (สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้,ม.ป.ป.:10-11)ใช้แนวคิดในการพัฒนาแบบ Top down โดยเริ่มจากการกระจายงาน เพื่อการศึกษาความเป็นไปได้ในการพัฒนา ซึ่งใน ปี พ.ศ. 2544 ได้จัดตั้งหน่วยงาน KOCCA ซึ่งเป็นหน่วยงานบูรณาการงานด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของประเทศเข้าไว้ด้วยกัน และเป็นองค์กรนำในการกำหนดนโยบายด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์ และการจัดหาตลาดรับรอง โดยเน้นสินค้ากลุ่มภาพยนตร์ เกมสื่อกอมพิวเตอร์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ โดยมีเป้าหมายเป็นผู้ส่งออกอุตสาหกรรมสร้างสรรค์อันดับ 5 ของโลก ดังภาพที่ 2.8

ภาพที่ 2.8 หนังสือยูทศาสตร์ในการสอดแทรกวัฒนธรรมของประเทศเกาหลี
ที่มา : สารานุกรมวิกิพีเดีย, 2553, ระบบออนไลน์

จาก 3 ตัวอย่างของประเทศที่นำเศรษฐกิจสร้างสรรค์มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาประเทศ แสดงให้เห็นถึงการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ องค์ความรู้ ศิลปวัฒนธรรม และค่านิยม มาสร้างมูลค่าให้กับสินค้าและบริการต่าง ๆ จนสามารถสร้างรายได้ให้แก่ประเทศนั้น ๆ อย่างยั่งยืน

ประเทศไทยในการนำเอาแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์มาพัฒนาประเทศจำเป็นต้องศึกษาจุดแข็งและจุดอ่อนของประเทศไทย ซึ่งสำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (ม.ป.ป.:12-18) ได้แจกแจงดังนี้

จุดแข็งและโอกาสของประเทศไทย ในการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์	จุดอ่อนและข้อจำกัดของประเทศไทย ในการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์
<ol style="list-style-type: none"> 1) ความหลากหลายทางวัฒนธรรม 2) นิัยคนไทยมี Service mind 	<ol style="list-style-type: none"> 1) มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงเชิงสร้างสรรค์ไม่ถูกต้องและไม่กว้างขวาง

จุดแข็งและโอกาสของประเทศไทย ในการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์	จุดอ่อนและข้อจำกัดของประเทศไทย ในการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์
<p>3)ความก้าวหน้าของระบบสารสนเทศ ภูมิศาสตร์ และทรัพยากรธรรมชาติสมบูรณ์ มีความหลากหลายทางชีวภาพ</p> <p>4)การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ เปิดโอกาสในการพัฒนาสินค้าและบริการเชิงสุขภาพ</p> <p>5)กระแสความนิยมโลกตะวันออก ส่งผลให้ความต้องการของสินค้าและบริการด้านวัฒนธรรม</p>	<p>2) ระบบทรัพย์สินทางปัญญาของไทย ยังไม่เข้มแข็งพอที่จะผลักดันเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ให้มีความก้าวหน้าได้</p> <p>3)ขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ ความคิดเชิงสร้างสรรค์ในเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ</p> <p>4)ขาดการบูรณาการจากต้นน้ำถึงปลายน้ำ ตลอดจนห่วงโซ่อุปทาน</p> <p>5)ข้อจำกัดอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ เช่น การเมือง เป็นต้น</p>

ตารางที่ 2.1 การเปรียบเทียบจุดแข็งจุดอ่อนของประเทศไทยในการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์
ที่มา : สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้, ม.ป.ป. : 12-18

จากตารางที่ 2.1 จากจุดแข็งที่ประเทศไทยมีอย่างหลากหลาย แต่ก็ยอมรับว่าต้องใช้เวลาในการพัฒนา เนื่องจากประเทศไทยยังไม่มีความรู้ในเรื่องเศรษฐกิจสร้างสรรค์อย่างชัดเจน แต่ก็ยังเป็นสิ่งที่ท้าทายสำหรับการนำเศรษฐกิจสร้างสรรค์มาพัฒนาประเทศไทยให้ยั่งยืน ทั้งนี้ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกส่วนทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน ในการขับเคลื่อนให้เกิดการพัฒนา ดังกล่าวให้ออกมาเป็นรูปธรรม

3. แนวคิดเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น

หากกล่าวถึงความหมาย หรือความเข้าใจเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น กล่าวได้ว่า “ภูมิปัญญา” สามารถแปลตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ได้ว่าเป็นพื้นความรู้ความสามารถ ดังนั้น ภูมิปัญญาท้องถิ่นก็น่าที่จะหมายถึง พื้นความรู้ความสามารถของคนในท้องถิ่น โดยสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.) (2549) ได้ให้ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่นว่า เป็นองค์ความรู้ของกลุ่มบุคคลในท้องถิ่น รวมถึงงานศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านที่มีอยู่ในทุกภาคของประเทศมีนักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญได้กล่าวถึงความหมาย และความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาดังนี้

3.1 ศ. สุทธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ ดังภาพที่ 2.7

ภาพที่ 2.7 ศ. สุทธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์

ที่มา : มหาวิทยาลัยทักษิณ. สถาบันทักษิณคดีศึกษา, ม.ป.ป. : ระบบออนไลน์

ภูมิปัญญาท้องถิ่น คือ ภูมิปัญญาชาวบ้าน สามารถจำแนกตามประโยชน์ในการใช้สอย (สุทธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ อังใน สุชาติ พิบูลแก้ว , 2550 : 14) คือ

- 1) ภูมิปัญญาเพื่อการยังชีพ นับตั้งแต่การทำมาากิน ที่อยู่อาศัย วัฒนธรรมโภชนา การเครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค
- 2) ภูมิปัญญาเกี่ยวกับการพิทักษ์ชีวิตและทรัพย์สิน ได้แก่ การบริหารการทการในครรภ์ ให้ครบ 32 ประการ ภูมิปัญญาเกี่ยวกับการจับสัตว์ ภูมิปัญญาหลบเลี่ยงอันตรายการสังเกตสภาพดินฟ้าอากาศ การรวมพลังของคนในชุมชน การรักษาคุณงามความดี เป็นต้น
- 3) ภูมิปัญญาเกี่ยวกับการสร้างและพิทักษ์ฐานะ และอำนาจด้านเศรษฐกิจ สังคม และตำแหน่ง หน้าที่ ด้วยการขยายเครือข่ายด้วยการแต่งงาน การมีภรรยาหลายคน เป็นผู้มีอำนาจ
- 4) ภูมิปัญญาการจัดการผลประโยชน์ส่วนรวม เช่น แหล่งน้ำชุมชน ก็มีการกำหนดให้ไม่ให้ผู้ใดกักกั้นถือครองแต่ผู้เดียวให้ช่วยกันรักษา แบ่งกันใช้
- 5) ภูมิปัญญาที่เป็นการสร้างสรรค์พิเศษ เช่น ความสามารถเฉพาะบุคคล

จะเห็นได้ว่าภูมิปัญญาเกิดจากความจำเป็นที่ต้องดำรงชีวิต และรักษาเผ่าพันธุ์ให้คงอยู่ ทั้งยังต้องอาศัยกันและกัน เพื่อความอยู่รอดของลูกหลาน

3.2 ผศ. ดร.ปรีชา อุตระกุล ดังภาพที่ 2.8

ภาพที่ 2.8 ผศ. ดร.ปรีชา อุตระกุล

ที่มา : ปรีชา อุตระกุล, 2550 : ระบบออนไลน์

ผศ. ดร.ปรีชา อุตระกุล (ปรีชา อุตระกุล อ่างไน กลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, 2542 : 2) กล่าวถึงภูมิปัญญา ว่าเป็นความรู้ที่ถูกถ่ายทอดมิตที่ความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน คนกับธรรมชาติ และคนกับสิ่งเหนือธรรมชาติ ซึ่งเป็นความสมดุลที่เกิดขึ้นเพื่อความอยู่รอดของคนในสังคมนั้น ๆ และหากความสมดุลของสามความสัมพันธ์นี้สั่นคลอนหรือขาดความสมดุลไป ก็อาจทำให้สังคมนั้นเกิดปัญหาและเดือดร้อน

จะเห็นได้ว่าความความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน คนกับธรรมชาติ และคนกับสิ่งเหนือธรรมชาติเป็นความผูกพันที่ก่อให้เกิดภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สืบทอดกันตามตั้งแต่อดีตสู่ปัจจุบัน และเป็นสิ่งที่สร้างความสุข สร้างอาชีพให้ชุมชน ดังนั้นชุมชนควรรักษาและหวงแหนพร้อมทั้งผลักดันให้เกิดความสมดุลในระบบภูมิปัญญา เพื่อเป็นแนวทางในการดำรงชีวิตของรุ่นต่อไป

3.3 ดร. รุ่ง แก้วแดง ดังภาพที่ 2.9

ภาพที่ 2.9 ดร. รุ่ง แก้วแดง

ที่มา : มูลนิธิสุข-แก้ว แก้วแดง, ม.ป.ป. : ระบบออนไลน์

ดร. รุ่ง แก้วแดง (รุ่ง แก้วแดง อ่างในบุญเสริม เสนอนันดา, 2546:22) กล่าวว่า ถึงแม้ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยียิ่งก้าวไกล แต่ภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทยกับถูกทอดทิ้ง ทั้งที่เป็นมรดกทางปัญญาของเราที่มีดี ความเป็นจริงภูมิปัญญาสร้างให้เราทุกคนมีชีวิต มีวัฒนธรรม มีที่ทำมาหากิน ที่ช่วยสร้างชาติไทยให้เป็นชาติไทยอย่างในปัจจุบัน สร้างความภาคภูมิใจ เช่น มวยไทย ที่สำคัญคือสามารถสร้างความสมดุลระหว่างคนกับสังคมและธรรมชาติได้อย่างยั่งยืน จะเห็นได้ว่ามนุษย์เกิดมาส่วนต้องพึ่งภูมิปัญญา การดำรงอยู่ให้เกิดความสมดุลในระบบนิเวศ ภูมิปัญญาท้องถิ่นก็มีบทบาทให้การผลักดัน ให้ตระหนักถึงความสำคัญต่าง ๆ ของสิ่งที่อยู่รอบตัว ทั้งเป็นรูปธรรมและนามธรรม พร้อมทั้งเลือกสรรใช้อย่างเหมาะสม

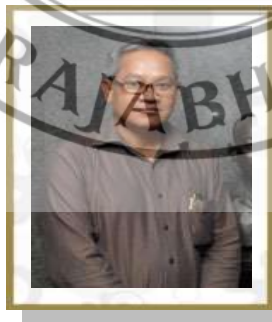
3.4 ศ. ดร. ยศ สันตสมบัติ

เมื่อกล่าวถึง ภูมิปัญญาท้องถิ่นในความคิดเห็นของศ. ดร. ยศ สันตสมบัติ (ยศ สันตสมบัติ, 2542:50-52) เปรียบเทียบความคล้ายคลึงกันระหว่างภูมิปัญญาท้องถิ่นกับความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์ แตกต่างกันเพียง 2 ประการ คือ

- 1) ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นการเจาะจงในท้องถิ่น ที่พัฒนาจากการพึ่งพาอาศัยระหว่างคนและธรรมชาติ จนเกิดความรู้ วิธีการ แนวทางในการดำรงชีวิต แต่สำหรับความรู้ทางวิทยาศาสตร์ และเป็นความรู้ที่กว้าง เกินที่จะนำมาปรับใช้ภายในระบบนิเวศท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งได้
- 2) ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีความสัมพันธ์กับเครือข่ายทางสังคมในการดำรงชีวิตร่วมกัน ในธรรมชาติ ความเชื่อ วัฒนธรรม และการจัดระเบียบสังคมอาจมีการเชื่อมโยงระหว่างธรรมชาติและสิ่งเหนือธรรมชาติผ่านทางระบบเครือญาติ หรือ วัฒนธรรม

จะเห็นได้ว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นมีความซับซ้อนเกินกว่าที่จะอธิบายแบบความรู้ทางวิทยาศาสตร์ เนื่องจากมีความสัมพันธ์ที่ซับซ้อนเชื่อมโยงกันสิ่งเหนือธรรมชาติ แต่ก็เป็นที่ประจักษ์ว่าเป็นสิ่งที่หล่อหลอมจิตใจและจัดระเบียบสังคมได้

3.4 รศ. สายันต์ ไพเราะญจิตร ดังภาพที่ 2.10

ภาพที่ 2.10 รศ. สายันต์ ไพเราะญจิตร

ที่มา : มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2545 : ระบบออนไลน์

ในมุมมองของรศ.สาธิต ไพรชาญจิตร ได้จำกัดความของภูมิปัญญาท้องถิ่น (สาธิต ไพรชาญจิตร, 2547: ระบบออนไลน์) ว่าภูมิปัญญา คือ ความรู้ ความเชื่อ และความสามารถเชิงพฤติกรรมในการจัดระเบียบความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์กับธรรมชาติแวดล้อม และมนุษย์กับสิ่งเหนือธรรมชาติให้อยู่ในสภาวะสมดุลและเป็นปกติอยู่เสมอ ซึ่งความรู้ นั้นแบ่งได้ 2 ลักษณะ คือ

- 1) ความรู้ที่ติดคน เป็นความรู้ที่ฝังลึกอยู่ในตัว
- 2) ความรู้ที่ติดอยู่กับของ สิ่งของ

จะเห็นได้ว่าภูมิปัญญาที่เราเห็นได้ชัดและจับต้องได้คือ ภูมิปัญญาที่เป็นสิ่งของ เนื่องจากเป็นสิ่งที่มิบทบาทสำคัญเป็นแนวทางในการดำรงชีวิต หากจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่นได้ถูกต้อง ก็จะเกิดประโยชน์ในการนำไปใช้ได้

สรุปได้ว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นเกิดจากกระบวนการเรียนรู้ จากความสัมพันธ์ในระบบนิเวศทางธรรมชาติ สิ่งเหนือธรรมชาติ และกลุ่มคนด้วยตนเอง ซึ่งความรู้นี้จะถูกถ่ายทอดมายังตัวบุคคลโดยตรง หรือ ทางอ้อม ขึ้นอยู่กับสิ่งที่ถ่ายทอด และกระบวนการถ่ายทอดหรือการเรียนรู้จนสามารถตกผลึกความรู้ที่เรียกว่า “ภูมิปัญญาท้องถิ่น”

ส่วนการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นในการทำวิจัยเรื่อง การประยุกต์พระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นงานหัตถกรรมสาขาเครื่องปั้นดินเผาและเครื่องเคลือบของจังหวัดเชียงใหม่จะมุ่งศึกษาเกี่ยวกับวิธีการเรียนรู้ กระบวนการทำแหล่งของวัดตุติบ ในการทำการออกแบบเครื่องปั้นดินเผา ที่สะท้อนถึงความคงอยู่ของภูมิปัญญายังรุ่นปัจจุบัน

4. แนวคิดเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน

วิสาหกิจชุมชน (น้ำฝน เจนสมบุรณ์, 2549 :22) เป็นธุรกิจชุมชนหรือกิจการของชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการของชุมชน ซึ่งคล้ายกับรัฐวิสาหกิจ ซึ่งลักษณะของวิสาหกิจชุมชนคือ ชุมชนเป็นเจ้าของธุรกิจ กระบวนการผลิต ทั้งวัสดุและวัตถุดิบ มาจากชุมชน ด้วยการผสมผสานความรู้ที่เรียกว่า “ภูมิปัญญา” มาประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานทางธุรกิจด้วย

กลยุทธ์ในการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน (สมมาตรย์ พันภู, 2549 : 13) มี 7 วิธีการ คือ

- 1) สนับสนุนให้เกิดวิสาหกิจชุมชน
- 2) พัฒนาระบบฐานข้อมูลวิสาหกิจชุมชน
- 3) พัฒนาบุคลากร
- 3) พัฒนาองค์ความรู้
- 4) เร่งรัดการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์วิสาหกิจ

5) เชื่อมโยงเครือข่ายวิสาหกิจ

6) เพิ่มศักยภาพวิสาหกิจ

7) พัฒนากฎมีปญญาท้องถิ่น

เพื่อรักษาสิทธิและผลประโยชน์ วิสาหกิจชุมชนต้องรับการจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน เพื่อสร้างความพร้อมและความน่าเชื่อถือให้แก่ธุรกิจ ซึ่งขั้นตอนในการรับจดทะเบียนปฏิบัติ (สมมติ พ.น. 2549 : 14-16) ดังนี้

เตรียมหลักฐานประกอบคำขอจดทะเบียน ซึ่งจะแตกต่างกันไปทั้งกรณีเป็นนิติบุคคล และไม่เป็นนิติบุคคล ดังนี้

1) กรณีที่เป็นนิติบุคคล เตรียมเอกสารดังนี้

(1.1) สำเนาเอกสารแสดง วัตถุประสงค์ ระเบียบ หรือข้อบังคับ

(2.2) สำเนาบัญชีรายชื่อคณะกรรมการดำเนินการปัจจุบัน

(3.3) สำเนามติของคณะกรรมการดำเนินการหรือมติของที่ประชุมใหญ่

(4.4) ชื่อวิสาหกิจที่ประสงค์จะจัดตั้ง พร้อมทั้งตั้งวิสาหกิจ

(5.5) ชื่อและที่อยู่ของผู้มีอำนาจทำการแทน

(6.6) ชื่อและที่อยู่ของสมาชิก

(7.7) กิจการที่วิสาหกิจชุมชนมีความประสงค์จะดำเนินการ

2) กรณีที่ไม่เป็นนิติบุคคล เตรียมเอกสารดังนี้

(2.1) หนังสือให้ความยินยอมของสมาชิกซึ่งจำนวนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของสมาชิกทั้งหมด หรือสำเนามติที่ประชุมซึ่งมอบหมายให้บุคคลหนึ่งบุคคลใดมาจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนแทน

(2.2) ชื่อวิสาหกิจที่ประสงค์จะจัดตั้ง พร้อมทั้งตั้งวิสาหกิจ

(2.3) รายชื่อและที่อยู่ของผู้มีอำนาจทำการแทนพร้อมสำเนาบัตรประชาชน

(2.4) รายชื่อและที่อยู่พร้อมสำเนาบัตรประชาชนของสมาชิก

(2.5) กิจการที่วิสาหกิจชุมชนมีความประสงค์จะดำเนินการ

หลังจากนั้นให้ยื่นคำขอจดทะเบียนที่ศูนย์บริการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล เพื่อตรวจสอบการอนุมัติ เมื่อผ่านนายทะเบียนจะออกหนังสือสำคัญรับจดทะเบียนให้

ในปัจจุบันถือว่าวิสาหกิจชุมชนเป็นอีกแรงหนึ่งในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ ซึ่งรัฐจะให้การสนับสนุนให้ชุมชนมีการผลิตสินค้าและบริการ ที่มีความเป็นอัตลักษณ์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อสามารถรองรับความต้องการของตลาดที่กำลังขยายตัว

5. แนวคิดการออกแบบผลิตภัณฑ์ แนวคิดการออกแบบบรรจุภัณฑ์ และแนวคิดการออกแบบตราสินค้า

การออกแบบเปรียบเสมือนการวาดภาพจากจินตนาการแห่งความคิด ในการออกแบบทั้งผลิตภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์ และตราสินค้า พื้นฐานในการออกแบบในเริ่มต้นมาจุดเดียวกัน คือ การใช้ความคิดและศิลปะ แต่อาจแตกต่างกันบ้างดังนี้

5.1 แนวคิดการออกแบบผลิตภัณฑ์

5.2 การออกแบบผลิตภัณฑ์เริ่มจากการวิเคราะห์แบบจากรูปแบบที่เราร่าง จากนั้นจึงทำต้นแบบให้เป็นรูปธรรม อาจเป็น 2 มิติ หรือ 3 มิติ ขึ้นอยู่กับประเภทของผลิตภัณฑ์ หลังจากนั้นนำต้นแบบมาทดสอบรูปผลิตภัณฑ์เพื่อหาความเหมาะสมของผลิตภัณฑ์ ก่อนตัดสินใจผลิตสินค้าส่งไปยังผู้บริโภค

กระบวนการในการออกแบบผลิตภัณฑ์ (ประทีพ ทองเหลือง, 2552 : 49-52) มีดังนี้

- 1) การออกแบบจากโครงสร้างความคิดเกี่ยวกับกลุ่มเป้าหมายในการนำผลิตภัณฑ์ไปใช้ประโยชน์ โดยวิเคราะห์ถึงการรับรู้ของกลุ่มเป้าหมาย
- 2) การออกแบบโดยคำนึงถึงโครงสร้างทางกายภาพของวัสดุที่จะนำมาทำผลิตภัณฑ์ในเรื่องความคงทน ความคุ้มค่า การเลือกสีที่เหมาะสม
- 3) จากนั้นจึงประเมินรูปแบบผลิตภัณฑ์โดยกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ หรือจากกลุ่มเป้าหมาย เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขผลิตภัณฑ์ต่อไป

5.3 แนวคิดการออกแบบบรรจุภัณฑ์

ในการออกแบบบรรจุภัณฑ์สิ่งที่จะต้องทราบคือ โครงสร้างของบรรจุภัณฑ์ ซึ่งเป็นตัวกำหนดลักษณะรูปร่าง รูปทรง ปริมาณ ส่วนปริมาณอื่น ๆ ของวัสดุที่นำมาผลิตเป็นบรรจุภัณฑ์ ตลอดจนกรรมวิธีการผลิต การบรรจุ การเก็บรักษาด้วย

สิ่งที่จะต้องคำนึงเมื่อต้องออกแบบบรรจุภัณฑ์ (ขุนแผน ตุ่มทองคำ, 2550 : 18-19) คือ

- 1) การออกแบบต้องรู้ถึงข้อมูลของสินค้า (ประเภทสินค้า คุณสมบัติทางกายภาพ และเคมี ขนาด รูปทรง ปริมาณ ส่วนประกอบ คุณค่าทางโภชนาการ กระบวนการผลิต การตรวจสอบคุณภาพ ข้อเสนอแนะในการบริโภค) เพื่อนำมาออกแบบโครงสร้างบรรจุภัณฑ์ให้ลวดลายและสี ในการสร้างจุดขายให้สินค้า
- 2) กำหนดเป้าหมายของกลุ่มผู้บริโภค โดยประเมินจากปริมาณการบริโภคในแต่ละครั้ง
- 3) คุณสมบัติของบรรจุภัณฑ์ ต้องสามารถป้องกันและรักษาคุณภาพของสินค้า สะดวกและประหยัดในการขนส่ง การออกแบบต้องสอดคล้องกับความต้องการของตลาด

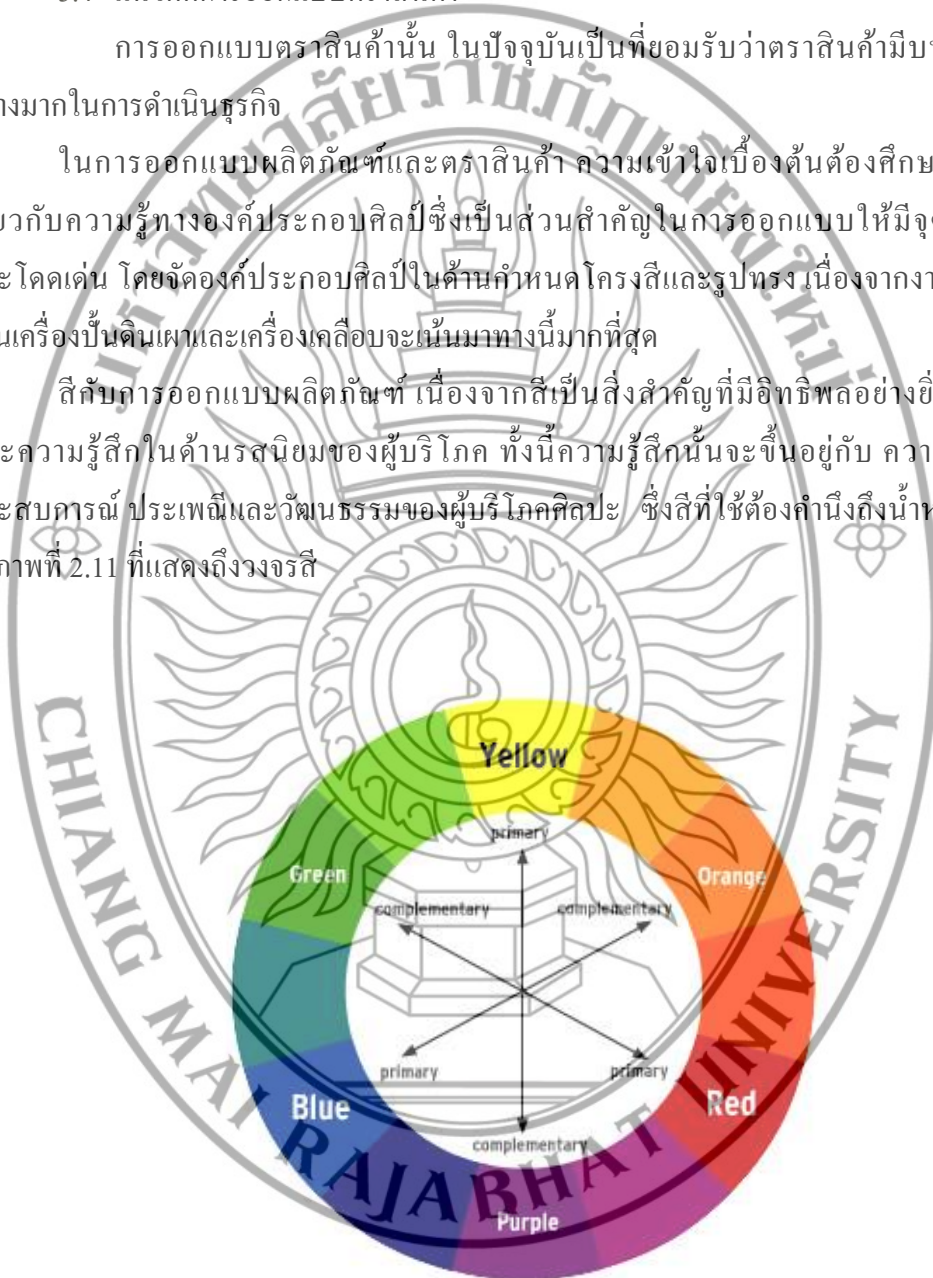
4) ในการพัฒนาบรรจุภัณฑ์อาจพัฒนาทั้งระบบนับตั้งแต่การคิดค้นสินค้าตลอดจนการผลิตสินค้า หรือ พัฒนาเพียงส่วนใดส่วนหนึ่งที่เห็นว่าสมควร จากนั้นจึงทดสอบบรรจุภัณฑ์เพื่อให้ได้คุณภาพที่ต้องการ

5.4 แนวคิดการออกแบบตราสินค้า

การออกแบบตราสินค้านั้น ในปัจจุบันเป็นที่ยอมรับว่าตราสินค้ามีบทบาทสำคัญอย่างมากในการดำเนินธุรกิจ

ในการออกแบบผลิตภัณฑ์และตราสินค้า ความเข้าใจเบื้องต้นต้องศึกษาและเข้าใจเกี่ยวกับความรู้ทางองค์ประกอบศิลป์ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการออกแบบให้มีจุดที่น่าสนใจและโดดเด่น โดยจัดองค์ประกอบศิลป์ในด้านกำหนดโครงสร้างและรูปทรง เนื่องจากงานหัตถกรรมด้านเครื่องปั้นดินเผาและเครื่องเคลือบจะเน้นมาทางนี้มากที่สุด

สีกับการออกแบบผลิตภัณฑ์ เนื่องจากสีเป็นสิ่งสำคัญที่มีอิทธิพลอย่างยิ่งต่ออารมณ์และความรู้สึกในด้านรสนิยมของผู้บริโภค ทั้งนี้ความรู้สึกนั้นจะขึ้นอยู่กับ ความรู้ การรับรู้ ประสบการณ์ ประเพณีและวัฒนธรรมของผู้บริโภคศิลปะ ซึ่งสีที่ใช้ต้องคำนึงถึงน้ำหนักสี โทนสี ดังภาพที่ 2.11 ที่แสดงถึงวงจรสี

ภาพที่ 2.11 วงจรสี

ที่มา : อัญชลี ไสมดี, 2553

แม่สีในยุคปัจจุบัน (อ้างใน ฉัฐวัฒน์ โสมคติ, 2550:37) อาจจำแนกออกได้เป็น 3 ประเภทคือ

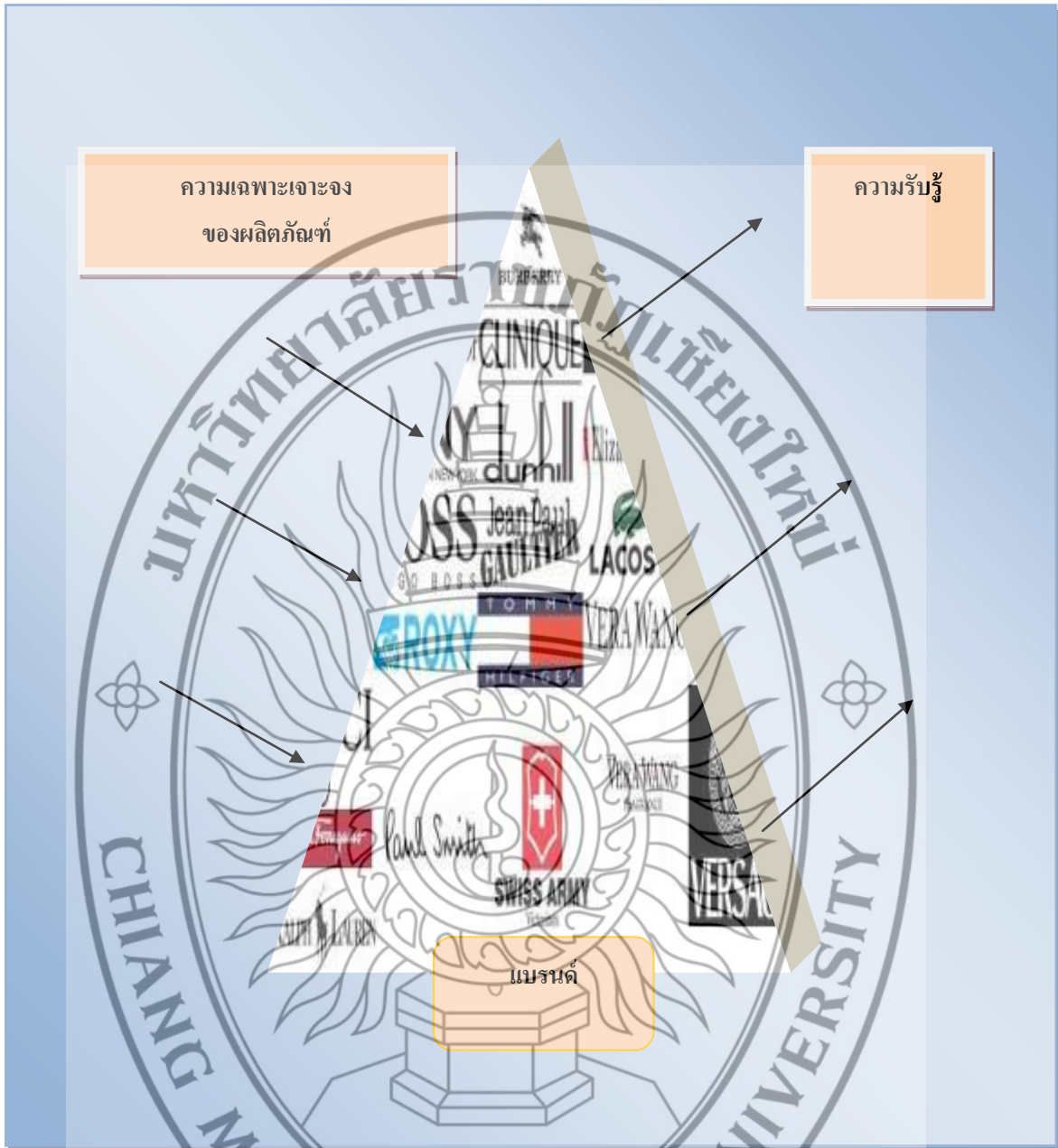
1) แม่สีจิตวิทยา หมายถึง เป็นสีในกลุ่มที่มีอิทธิพลต่อความรู้สึก และมีผลต่อจิตใจของมนุษย์ กล่าวคือสีที่เราพบเห็นจะสามารถโน้มน้าวชวนให้รู้สึกตื่นเต้น โศกเศร้า โดยมากมักใช้ในการรักษาคนไขได้ เช่น โรคประสาท หรือโรคทางจิต แม่สีจิตวิทยาสี 4 สีประกอบด้วย สีแดง สีเหลือง สีเขียว และสีน้ำเงิน

2) แม่สีวิทยาศาสตร์ หมายถึง แม่สีวิทยาศาสตร์เป็นสีที่เกิดจากการสร้างหรือประดิษฐ์ขึ้นจากกระบวนการทางวิทยาศาสตร์เช่น สีของหลอดไฟ สีที่ผ่านแท่งแก้วปริซึม ที่เกิดจากการสะท้อนและการหักเหของแสง แม่สีในกลุ่มนี้ประกอบด้วย สีแสด สีเขียวมรกต และสีม่วง

3) แม่สีศิลปะ หมายถึง แม่สีศิลปะหรือบางครั้งเรียกว่า แม่สีวัตถุ หมายถึงสีที่ใช้ในการวาดภาพ หรือสร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะทั่ว ๆ ไปซึ่งเมื่อนำมาผสมกันในปริมาณต่าง ๆ ที่ต่างอัตราส่วนกันจะเกิดสีต่าง ๆ มากมายให้เราได้เลือกหรือนำมาใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานที่สวยงามได้ แม่สีในกลุ่มนี้ประกอบด้วย สีแดง สีเหลือง และสีน้ำเงิน

การรู้จักวางแผนจัดตั้งขั้นตอนและรู้จักเลือกใช้วัสดุวิธีการเพื่อทำตามที่ต้องการนั้น โดยให้สอดคล้องกับลักษณะรูปแบบและคุณสมบัติของวัสดุแต่ละชนิดตามความคิดสร้างสรรค์ และการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ขึ้นมา ในการออกแบบนี้ ถือเป็นวิชาปฏิบัติเกี่ยวกับการวิเคราะห์ การสร้างสรรค์ และพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อการผลิตที่เหมือน ๆ กันเป็นจำนวนมากให้ได้รูปร่างที่ถูกต้องแน่นอนก่อนที่จะลงทุนในการผลิต นอกจากนี้เพื่อจัดวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือเครื่องจักรที่ใช้ในการผลิตสามารถผลิตผลิตภัณฑ์ได้ในราคาพอสมควรที่ผู้ซื้อจะซื้อได้

ในการออกแบบตราสินค้าหรือแบรนด์ ต้องอาศัยหลักการรับรู้ เนื่องจากผู้บริโภคมักจะมองผลิตภัณฑ์ดังกล่าวร่วมกับแบรนด์ที่อยู่เสมอ ด้วยเหตุนี้ความรู้ที่พวกเขามีต่อผลิตภัณฑ์ จึงเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากแบรนด์ทั้งสิ้น และความรู้เป็นสิ่งที่มีความกระทบมากที่สุด การทำงานของแบรนด์ (อ้างใน จารุวรรณ เฟิงศิริ, 2551:9) มีลักษณะคล้ายปริซึม กล่าวคือ ผู้คนจะเกิดความรู้ต่อผลิตภัณฑ์ที่มีแบรนด์จากทั้งตัวผลิตภัณฑ์ที่แท้จริง (เช่น คุณสมบัติ และส่วนประกอบที่เฉพาะเจาะจง) และแบรนด์ของผลิตภัณฑ์ ทั้งนี้แบรนด์เป็นสิ่งที่สามารถก่อให้เกิดได้ทั้งผลดีและผลเสียต่อผลิตภัณฑ์ได้อย่างเท่าเทียมกัน ดังแผนภูมิที่ 2.1

แผนภูมิที่ 2.1 ปริซึมการทำงานของแบรนด์
ที่มา : ดัดแปลงข้อมูลจากจรรยาบรรณ เฟ็งศิริ, 2551: 9

จากแผนภูมิที่ 2.1 จะเห็นได้ว่าลักษณะของแบรนด์ เป็นสิ่งที่สะท้อนไปยังผลิตภัณฑ์อย่างชัดเจน ดังนั้นการออกแบบแบรนด์หรือตราสินค้า นั้น ต้องมีหลักการในการออกแบบที่ดี เพื่อสร้างสนิยมในการบริโภคสินค้าจากกลุ่มผู้บริโภค

การออกแบบตราสินค้า ประกอบด้วยองค์ประกอบหลายอย่างรวมกัน เช่น

- 1) ชื่อตรา ส่วนของตราที่เป็นชื่อหรือคำพูดหรือข้อความซึ่งออกเสียงได้ เช่น ชัน โย ฟิลิปส์
- 2) เครื่องหมายตราสินค้า ส่วนหนึ่งของตราสินค้า ซึ่งสามารถจดจำได้แต่ออกเสียงไม่ได้ ได้แก่ สัญลักษณ์ รูปแบบที่ประดิษฐ์ต่าง ๆ หรือรูปภาพตลอดจนสีสันทันที่ปรากฏอยู่ในเครื่องหมายต่าง ๆ เหล่านี้

3) เครื่องหมายการค้า ส่วนหนึ่งของตราสินค้าหรือตราสินค้าที่ได้จดทะเบียนการค้า เพื่อป้องกันสิทธิตามกฎหมายแต่ผู้เดียว

- 4) ลิขสิทธิ์ สิทธิตามกฎหมายในสิ่งตีพิมพ์ต่าง ๆ
- 5) โลโก้ เป็นเครื่องหมายที่แสดงสัญลักษณ์ของกิจการหรือองค์การหนึ่ง ๆ

ประโยชน์ของตราสินค้าต่อผู้ประกอบการ เช่น

- 1) ใช้แสดงความเป็นเจ้าของผลิตภัณฑ์ ซึ่งผู้ซื้อจะตัดสินใจโดยอาศัยความเชื่อถือที่มีต่อตราของสินค้า
  - 2) หากตราตราสินค้าใดที่เป็นที่รู้จักมาก ๆ เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปย่อมแสดงถึงการมีส่วนแบ่งในตลาดสินค้ามากกว่าตราสินค้าอื่น ๆ
  - 3) ลดการเปรียบเทียบด้านราคาสินค้า ผู้ซื้อจะยอมรับราคาสินค้าที่สูงกว่าสำหรับตราสินค้าที่เป็นที่นิยมแพร่หลาย
  - 4) สามารถแนะนำสินค้าได้ง่ายขึ้น
- ประโยชน์ของตราสินค้าต่อผู้บริโภคสินค้า เช่น
- 1) ง่ายต่อการจดจำและจำแนกสินค้าจากตราสินค้า
  - 2) ประหยัดเวลาในการซื้อสินค้าเพียงแค่สังเกตเห็นตราสินค้า
  - 3) ทราบแหล่งผลิตว่าผู้ประกอบการเป็นใคร และสามารถตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าได้ตามความต้องการ

6. แนวคิดการวิเคราะห์ SWOT Analysis

การวิเคราะห์แบบ SWOT Analysis คือการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (สมยศ นาวิการ อ้างถึงในนิธิศ ภูคำมี, 2551:19-20) ทำให้ทราบถึงสภาพขององค์กรในการกำหนดเป้าหมาย โดยมีหลักการสำคัญของ SWOT Analysis ก็คือการวิเคราะห์ โดยการสำรวจจากสภาพการณ์ 2 ด้าน คือสภาพการณ์ภายในและสภาพการณ์ภายนอก ดังนั้นการวิเคราะห์ SWOT Analysis จึงเรียกได้ว่าเป็นการวิเคราะห์สภาพการณ์ (situation analysis) ซึ่งเป็นการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน เพื่อให้รู้ตนเอง (รู้เรา) รู้จักสภาพแวดล้อม(รู้เขา) ชัดเจนและวิเคราะห์โอกาส-อุปสรรค

การวิเคราะห์ปัจจัยต่าง ๆ ทั้งภายนอกและภายในองค์กร ซึ่งจะช่วยให้ผู้บริหารขององค์กรทราบถึง การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายนอกองค์กรทั้งสิ่งที่ได้เกิดขึ้นแล้วและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลง ในอนาคต รวมทั้งผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ที่มีต่อองค์กรธุรกิจ และจุดแข็ง จุดอ่อน และความสามารถด้านต่าง ๆ ที่องค์กรมีอยู่ ซึ่งข้อมูลเหล่านี้จะเป็นประโยชน์อย่างมากต่อการ กำหนดวิสัยทัศน์ การกำหนดกลยุทธ์และการดำเนินตามกลยุทธ์ขององค์กรระดับองค์กรที่เหมาะสม ต่อไป

สิ่งที่สำคัญในการวิเคราะห์ SWOT Analysis คือ การวิเคราะห์จากสภาพความเป็นจริง ที่องค์กรกำลังประสบอยู่ ไม่ใช่อ้างหรือเอาความเป็นไป ดังนั้นผู้วิเคราะห์ต้องวางตัวเป็นกลาง

7. แนวคิดด้านโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ และแนวทางคัดสรรสุดยอด หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ปี พ.ศ. 2549

ความเป็นมาโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์นั้น (ข้อมูลโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์) เกิดจากช่วงเวลาที่ประเทศไทย กำลังเผชิญปัญหาวิกฤตทางเศรษฐกิจ และประชาชนทุกระดับ ประสบปัญหาต่าง ๆ ปัญหาหนึ่งที่ประชาชนระดับรากหญ้า ซึ่งเป็นคน กลุ่มใหญ่ของประเทศถูกรุมเร้าคือปัญหาความยากจน รัฐบาลจึงได้ประกาศสงครามกับความยากจน โดยได้แถลงนโยบายต่อรัฐสภาว่า จะจัดให้มีโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์เพื่อให้แต่ละชุมชน ได้ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาสินค้าโดยรัฐพร้อมที่จะเข้า ช่วยเหลือในด้านความรู้ สมัยใหม่ และการบริหารจัดการเพื่อเชื่อมโยงสินค้าจากชุมชนสู่ตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศ ด้วยระบบร้านค้าเครือข่ายและอินเทอร์เน็ตเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนกระบวนการพัฒนาท้องถิ่น สร้างชุมชนให้เข้มแข็ง พึ่งตนเองได้ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างรายได้ด้วยการนำทรัพยากร ภูมิปัญญาในท้องถิ่นมาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์และบริการที่มีคุณภาพ มีจุดเด่นและมูลค่าเพิ่ม เป็นที่ต้องการของตลาด ทั้งในและต่างประเทศและได้กำหนดระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วย คณะกรรมการอำนวยการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ แห่งชาติ พ.ศ. 2544 ประกาศ ณ วันที่ 7 กันยายน 2544 ขึ้น โดยกำหนดให้มีคณะกรรมการอำนวยการ หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ แห่งชาติ หรือเรียก โดยย่อว่า กอ.นตผ ซึ่งฯพณฯ นายกรัฐมนตรี ได้มอบหมายให้รองนายกรัฐมนตรี (นายพงษ์พล อติเรกสาร) เป็นประธานกรรมการ และให้คณะกรรมการ กอ.นตผ มีอำนาจหน้าที่ ในการกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์และแผนแม่บทการดำเนินงาน “หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์” กำหนดมาตรฐานและหลักเกณฑ์การคัดเลือกและขึ้นบัญชีผลิตภัณฑ์ดีเด่นของตำบล รวมทั้งสนับสนุนให้การดำเนินงานเป็นไปตามนโยบายยุทธศาสตร์และแผนแม่บท อย่างมีประสิทธิภาพ

ปรัชญาของหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ได้ตั้งแนวคิดไว้ที่ว่า “ หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ” เป็นแนวทางประการหนึ่ง ที่จะสร้างความเจริญแก่ชุมชนให้สามารถยกระดับฐานะความเป็นอยู่ของคนในชุมชนให้ดีขึ้น โดยการผลิตหรือจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น ให้กลายเป็นสินค้าที่มีคุณภาพ มีจุดเด่นเป็นเอกลักษณ์ของตนเองที่ สอดคล้องกับวัฒนธรรม ในแต่ละท้องถิ่น สามารถจำหน่ายในตลาดทั้งภายในและต่างประเทศ

โดยมีหลักการพื้นฐาน 3 ประการ คือ

- 1) ภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่สากล
- 2) พึ่งตนเองและคิดอย่างสร้างสรรค์
- 3) การสร้างทรัพยากรมนุษย์

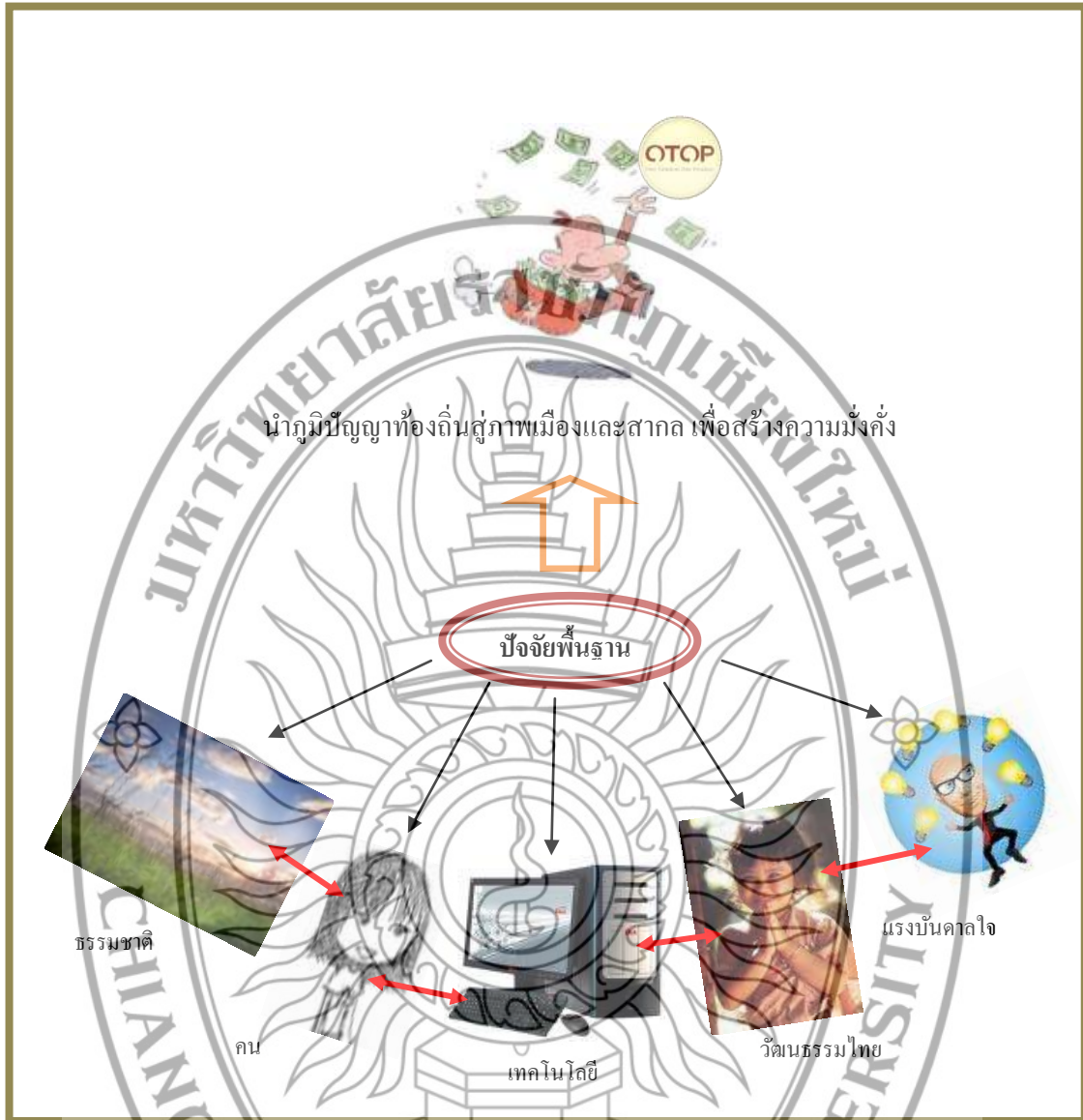
ผลิตภัณฑ์ หมายถึง สิ่งใด ๆ ที่สามารถนำเสนอขายให้แก่ตลาดเพื่อให้เกิดความพอใจ ความต้องการเป็นเจ้าของ เรียกร้องให้มีการซื้อ การใช้ หรือการบริโภค ซึ่งเป็นสิ่งที่ตอบสนอง ความต้องการและความจำเป็นของผู้ซื้อให้ได้รับความพอใจมากที่สุด แต่ผลิตภัณฑ์ไม่ได้หมายถึง ตัวสินค้าเพียงอย่างเดียวแต่เป็นกระบวนการทางความคิดรวมถึงการบริการ การดูแลการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การรักษาภูมิปัญญาไทย การท่องเที่ยว ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี การต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อให้กลายเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ มีจุดเด่น จุดขายที่รู้จักกันแพร่หลายไปทั่วประเทศและทั่วโลก

วัตถุประสงค์ของหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ เนื่องจากนโยบายของรัฐบาล ที่แถลงต่อรัฐสภา และตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการอำนวยการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ แห่งชาติ พ.ศ. 2544 การดำเนินงานตาม โครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อ

- 1) สร้างงาน สร้างรายได้แก่ชุมชน
- 2) สร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชน ให้สามารถคิดเอง ทำเอง ในการพัฒนาท้องถิ่น
- 3) ส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 4) ส่งเสริมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์
- 5) ส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของชุมชนในการพัฒนาผลิตภัณฑ์

โดยสอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมในท้องถิ่น

เพื่อให้เกิดความเข้าใจ จึงขอแสดงภาพที่ 2.12 การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่ภาพเมืองและสากล เพื่อสร้างความมั่งคั่ง ดังต่อไปนี้

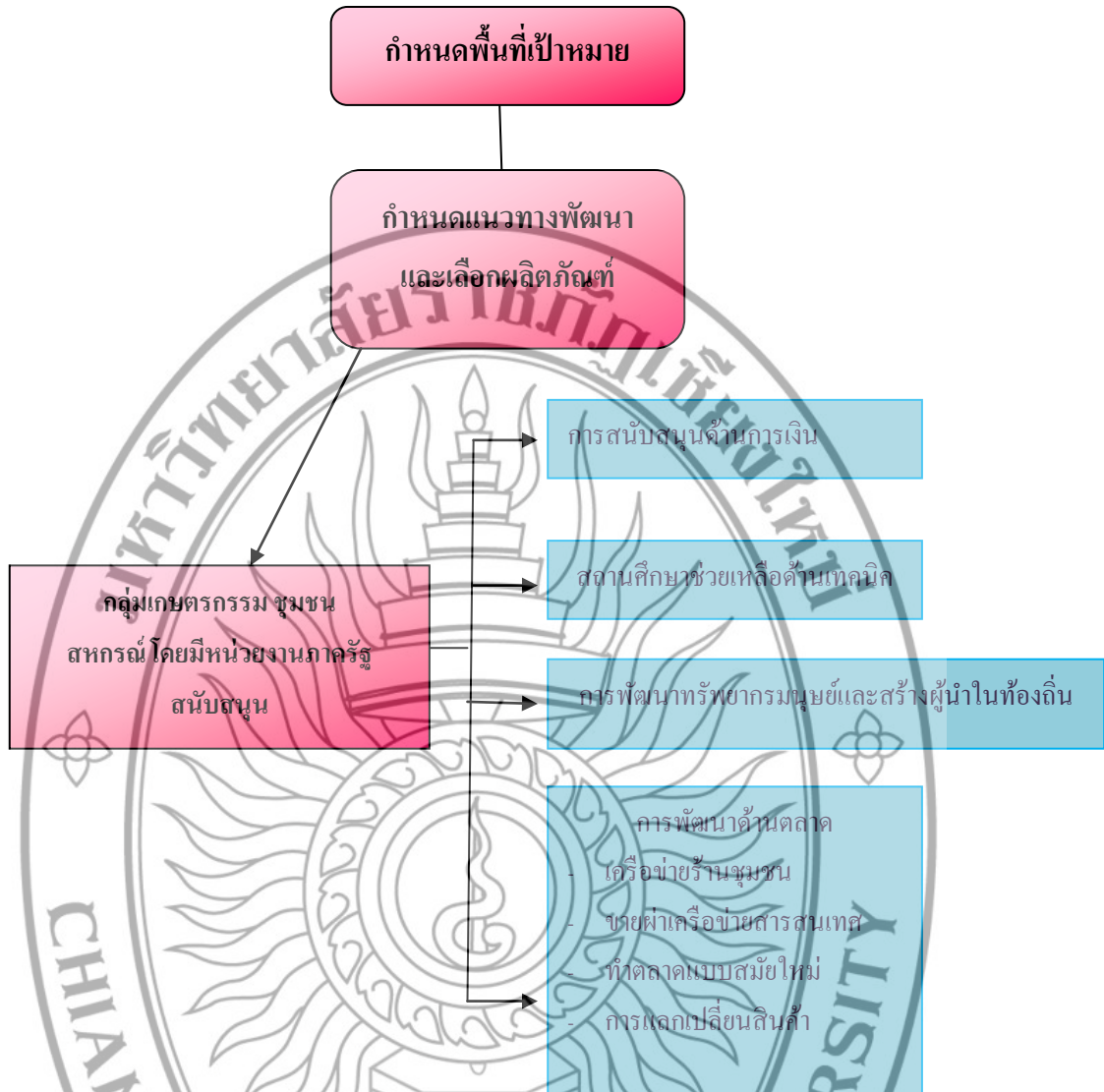

ภาพที่ 2.12 การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่ภาพเมืองและสากล เพื่อสร้างความมั่งคั่ง
ที่มา : คัดแปลงภาพจากไทยตำบล, 2545 : ระบบออนไลน์

จากภาพที่ 2.12 จะเห็นว่าทุกส่วนไม่ว่าวัฒนธรรมชาติ คน เทคโนโลยี วัฒนธรรม และแรงบันดาลใจทำให้เกิดการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่ภาพเมืองและสากล เพื่อสร้างความมั่งคั่งด้วยการดำเนิน โครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์

แนวทางในการพัฒนาเพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์
ทำเป็นแผนภูมิที่ 2.2 เกี่ยวกับด้านการพัฒนาเพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมกับโครงการ
หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ดังนี้

แผนภูมิที่ 2.2 แนวทางการพัฒนาเพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วม โครงการ
หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์

ที่มา : ดัดแปลงภาพจากไทยตำบล, 2545 : ระบบออนไลน์

จะเห็นได้ว่าหน่วยงานรัฐไม่ว่า องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น โรงเรียน ธนาคาร
ล้วนมีบทบาทในการพัฒนาระบบการให้ความช่วยเหลือกับทางประชาชน

การคัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไทยเป็นแนวคิด ของคณะกรรมการอำนวยการ
หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ แห่งชาติ (กอ.นตผ.) ที่ต้องการส่งเสริม และสนับสนุนให้ผลิตภัณฑ์ชุมชน
ได้มีโอกาสพัฒนาคุณภาพ มาตรฐานสามารถส่งออกได้ ในแนวทางการเชื่อมโยงมาตรฐานสินค้า
จากระดับภูมิภาคสู่สากล เพื่อตอบสนองนโยบายของรัฐบาลตามโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์
โดยได้มอบหมายให้คณะกรรมการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ระดับภูมิภาค ดำเนินการคัดสรร

สุดยอดหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไทย มาตั้งแต่ ปี พ.ศ.2546 – 2547 ซึ่งการดำเนินงานที่ผ่านมาประสบความสำเร็จ อย่างดียิ่ง ก่อให้เกิดรายได้ในท้องถิ่น รวมทั้งเกิดการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ชุมชนอย่างแพร่หลาย ดังนั้น ในปี 2549 กอ.นตผ จึงได้มอบหมายให้คณะอนุกรรมการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ระดับภูมิภาค ดำเนินการคัดสรร สุดยอดหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ โดยในปี 2549 เน้นคุณภาพ และมาตรฐานของผลิตภัณฑ์ต้องได้รับการรับรองมาตรฐานที่กำหนดเป็นสำคัญ

คุณสมบัติของผู้ผลิต และผู้ประกอบการที่สามารถส่งผลิตภัณฑ์เข้าคัดสรร สามารถจำแนกผู้ผลิต ผู้ประกอบการที่ส่งผลิตภัณฑ์เข้าคัดสรร ได้ดังนี้

- 1) เป็นผู้ผลิตและผู้ประกอบการ ที่มีชื่ออยู่ในการสำรวจ และการลงทะเบียนผู้ผลิตผู้ประกอบการ ปี พ.ศ.2549 ของจังหวัด และกรุงเทพมหานคร
- 2) ผลิตภัณฑ์ที่ส่งเข้าคัดสรร นับเป็นผลิตภัณฑ์ที่ได้แจ้งไว้ในการสำรวจ และลงทะเบียนผู้ผลิตและผู้ประกอบการสินค้า OTOP ปี พ.ศ.2549
- 3) ผลิตภัณฑ์ที่ส่งเข้าคัดสรร ต้องผ่านการรับรองมาตรฐานตามที่กฎหมายกำหนด และหากผลิตภัณฑ์ใดไม่มีข้อกำหนดของกฎหมายระบุไว้ ต้องผ่านการรับรองมาตรฐานอย่างใดอย่างหนึ่งเช่น ออ. มผช. มอก. ฮาลาล คิว GAP GMP HACCP และมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ เป็นต้น

ผลิตภัณฑ์ที่คัดสรร ได้แบ่งออกเป็น 5 กลุ่มประเภทผลิตภัณฑ์ ดังต่อไปนี้

- 1.) ประเภทอาหาร หมายถึง ผลผลิตทางการเกษตรและอาหารแปรรูป ซึ่งได้รับมาตรฐานออ. GAP GMP HACCP Qmark มผช. มอก. มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ เครื่องหมายฮาลาล และยังมีบรรจุภัณฑ์เพื่อการจำหน่ายทั่วไปประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรที่บริโภค เช่น พืชผักผลไม้ ฯลฯ เป็นต้น ผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรที่เป็นวัตถุดิบและผ่านกระบวนการแปรรูปเบื้องต้น เช่น ข้าวสาร เนื้อสัตว์สด อาหารประมงสด อาหารแปรรูปกึ่งสำเร็จรูป และ สำเร็จรูป ดังภาพที่ 2.13

ภาพที่ 2.13 ผลิตภัณฑ์โอท็อป ประเภทอาหารในจังหวัดเชียงใหม่
ที่มา : อัญชลี โสมดี, 2553

2) ประเภทเครื่องดื่มน้ำ หมายถึง ผลิตภัณฑ์ประเภทเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ ได้แก่ สุราแช่ สุรากลั่น เช่น สาโท อุไวน์ เหล้าขาว 35-40 ดีกรี เป็นต้น และเครื่องดื่มที่ไม่มีแอลกอฮอล์ ได้แก่ ผลิตภัณฑ์เครื่องดื่มประเภทพร้อมดื่ม น้ำผลไม้ 100 % น้ำแร่ธรรมชาติ ผลิตภัณฑ์ประเภท ชงละลาย เช่น น้ำผลไม้ น้ำสมุนไพร จิงผงสำเร็จรูป มะตูมผง ชาใบหม่อน ชาจีน เป็นต้น ดังภาพที่ 2.14

ภาพที่ 2.14 ผลิตภัณฑ์โอท็อป ประเภทเครื่องดื่มในจังหวัดเชียงใหม่
ที่มา : อัญชลี โสมดี, 2553

3) ประเภทผ้า เครื่องแต่งกาย หมายถึง ผ้าทอ และผ้าถักที่ได้จากเส้นใยธรรมชาติหรือเส้นใยสังเคราะห์ ผลิตภัณฑ์ประเภทเสื้อผ้า เครื่องประดับตกแต่งร่างกายจากวัสดุทุกประเภท ได้แก่

3.1) ผ้า หมายถึง ผลิตภัณฑ์ผ้าผืนทำจากเส้นใย เส้นด้าย นำมาทอถักเป็นผืน มีลวดลายเกิดจากโครงสร้างการทอหรือตกแต่งสำเร็จบนผืนผ้า ทำด้วยมือ หรือเครื่องจักร รวมถึงผลิตภัณฑ์ที่ทำจากผ้าและเครื่องนุ่งห่มซึ่งเป็นเส้นใยธรรมชาติและเส้นใยสังเคราะห์ สิ่งทอ และผลิตภัณฑ์ที่ทำจากผ้าเป็นหลักและมีวัสดุอื่น ๆ เป็นองค์ประกอบผสม

3.2) เครื่องแต่งกาย หมายถึง ผลิตภัณฑ์ที่ใช้ประดับหรือสวมใส่ร่างกาย เพื่อให้ความอบอุ่นกับร่างกาย โดยนำวัสดุทุก ๆ ประเภทมาผลิต เพื่อใช้สอยให้เกิดประโยชน์แก่ผู้บริโภคและให้ความสวยงาม ดังภาพที่ 2.15

ภาพที่ 2.15 ผลิตภัณฑ์โอท็อป ประเภทผ้าเครื่องแต่งกาย ในจังหวัดเชียงใหม่
ที่มา : อัญชลี โสมดี, 2553

4) ประเภทของใช้ ของตกแต่ง ของที่ระลึก หมายถึง ผลิตภัณฑ์ที่ไว้ใช้หรือตกแต่งประดับในบ้าน สถานที่ต่าง ๆ เครื่องใช้สอย หรือเครื่องเรือน ที่มีวัตถุประสงค์ เพื่อการใช้สอยตกแต่งหรือให้เป็นของขวัญ รวมทั้งสิ่งประดิษฐ์ที่สะท้อนวิถีชีวิตภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมท้องถิ่น ทั้งนี้ไม่รวมถึงผลิตภัณฑ์ที่ใช้ หรือประดับตกแต่งร่างกาย และสินค้านั้น จะต้องไม่ถูกผลิตโดยเครื่องจักรอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ในลักษณะ โรงงานที่ใช้เครื่องจักรเป็นหลัก ใช้แรงงานคนเสริม โดยไม่ใช้ฝีมือการผลิตของคน ผลิตภัณฑ์ประเภทของใช้ ของตกแต่ง ของที่ระลึก แบ่งออกเป็น 7 ประเภทได้แก่

4.1) ไม้ หมายถึง ของใช้ ของตกแต่ง ของที่ระลึก ที่มีวัสดุที่ทำจากไม้ เป็นหลัก เช่น ไม้แกะสลัก เฟอร์นิเจอร์ กล่องไม้ เป็นต้น

4.2) จักสาน ถักสาน หมายถึง ของใช้ ของตกแต่ง ของที่ระลึก ที่มีวัสดุที่เป็นเส้นใยธรรมชาติ หรือวัสดุสังเคราะห์ใด ๆ เช่น พลาสติก นำมาจักสาน หรือถักสาน ถักทอ เป็นรูปร่าง เช่น ตะกร้า กระชูดสาน เลื่ออก ที่รองจานทำจากเลื่ออก ที่ใส่ของทำจากพลาสติกสาน เป็นต้น

4.3) ดอกไม้ประดิษฐ์จากกระดาษ หมายถึง ดอกไม้ ต้นไม้ กว๊ายไม้ ผลไม้ ที่ไม่ใช่สิ่งมีชีวิตตามธรรมชาติ แต่ทำจากวัสดุต่างๆ เพื่อเลียนแบบธรรมชาติ หรือผลิตภัณฑ์ประเภทของใช้ ของตกแต่ง ของที่ระลึก ที่มีวัสดุที่ทำจากกระดาษเป็นหลัก เช่น ถุงกระดาษ กล่องกระดาษ ต้นไม้ประดิษฐ์ ผลไม้ประดิษฐ์ เป็นต้น

4.4) โลหะ หมายถึง ผลิตภัณฑ์ประเภทของใช้ ของตกแต่งของที่ระลึก ที่ทำจากโลหะต่าง ๆ เช่น เงิน ทองเหลือง ดีบุก สแตนเลส ทอง สังกะสี เป็นต้น ซึ่งเป็นส่วนประกอบหลักในการใช้ภายในชีวิตประจำวัน เช่น ซ้อนล้อม มิด ผลิตภัณฑ์ภาชนะที่ใช้โลหะ ภาชนะทำจากสแตนเลสทุบ และทองเหลืองชุบฟิวเตอร์ บรอนซ์ แกะสลักที่ใช้ตกแต่งสถานที่ต่าง ๆ เป็นต้น

4.5) เซรามิก เครื่องปั้นดินเผา หมายถึง ผลิตภัณฑ์ที่มีการนำวัสดุประเภทดิน สินแร่ ไปขึ้นรูป และยังนำไปเผาด้วยความร้อนสูง เพื่อเป็นภาชนะของใช้ของตกแต่งของที่ระลึก เช่น เเบญจรงค์ ถ้วยชาม ภาชนะกระเบื้อง เซรามิก โถง อ่าง กระถางต่าง ๆ เป็นต้น

4.6) เคหะสิ่งทอ หมายถึง ของใช้ ของตกแต่ง ของที่ระลึกที่มีวัสดุทำจากผ้า และมีการตัดเย็บ เช่น ชุดเครื่องนอน พรมเช็ดเท้า ผ้าปูโต๊ะ เป็นต้น

4.7) และอื่น ๆ ได้แก่ ของใช้ ของตกแต่ง ของที่ระลึก หรือผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ที่ใช้วัสดุอื่นใด นอกเหนือจากข้อ 1- 6 เช่น ทำจากพลาสติก เรซิน แก้ว เทียน รูปวาด เปเปอร์มาเช่ กระจก ซีเมนต์ เป็นต้น ดังภาพที่ 2.16

ภาพที่ 2.16 ผลิตภัณฑ์โอท็อป ประเภทของใช้ ของตกแต่ง ของที่ระลึก
ในจังหวัดเชียงใหม่
ที่มา : อัญชลี โสมดี, 2553

5) ประเภทสมุนไพรที่ไม่ใช่อาหาร หมายถึง ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตจากธรรมชาติที่ไม่ใช่การบริโภค เช่น ยาจากสมุนไพร เครื่องสำอางสมุนไพร สบู่สมุนไพร น้ำมันหอมระเหย สำหรับวัตถุอันตรายที่ใช้ในบ้านเรือน เช่น น้ำยาล้างจานสมุนไพร สมุนไพรไล่หรือกำจัดแมลงและรวมถึงผลิตภัณฑ์จากสมุนไพรที่ใช้ทางการเกษตร ทั้งนี้ ในกรณีที่มีปัญหาการจัดประเภทผลิตภัณฑ์ให้พิจารณาจัดประเภทผลิตภัณฑ์โดยคำนึงถึงวัตถุประสงค์ หรือคำนึงถึงประโยชน์ในการใช้สอยและเจตนาารมณ์ของผู้สมัครเป็นหลัก ดังภาพที่ 2.17

ภาพที่ 2.17 ผลิตภัณฑ์โอท็อป ประเภทสมุนไพรที่ไม่ใช่อาหารในจังหวัดเชียงใหม่
ที่มา : อัญชลี โสมดี, 2553

การคัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไทย ปี พ.ศ.2549 จะดำเนินการคัดสรรในระดับประเทศเท่านั้น โดยใช้หลักเกณฑ์เฉพาะแต่ละประเภทผลิตภัณฑ์ ซึ่งกำหนดคะแนนรวมไว้

100 คะแนน ประกอบด้วยหลักเกณฑ์ในการพิจารณา 3 ด้าน คือ หลักเกณฑ์ด้านผลิตภัณฑ์ และความเข้มแข็งของชุมชนหลักเกณฑ์ด้านความเป็นไปได้ทางการตลาด และหลักเกณฑ์ด้านมาตรฐานผลิตภัณฑ์ ซึ่งจะนำมากำหนดกรอบในการจัดระดับผลิตภัณฑ์ออกเป็น 5 ระดับ ตามค่าคะแนนดังนี้

- 1) ระดับ 5 ดาว (ได้คะแนนตั้งแต่ 9 คะแนนขึ้นไป) เป็นสินค้ามีคุณภาพ หรือมีศักยภาพในการส่งออก
- 2) ระดับ 4 ดาว (ได้คะแนนระหว่าง 80 - 89 คะแนน) เป็นสินค้าที่มีศักยภาพ เป็นที่ยอมรับระดับประเทศ และสามารถพัฒนาสู่สากลได้
- 3) ระดับ 3 ดาว (ได้คะแนนระหว่าง 70 - 79 คะแนน) เป็นสินค้าที่มีคุณภาพ ระดับกลางที่สามารถพัฒนาสู่ระดับ 4 ดาวได้
- 4) ระดับ 2 ดาว (ได้คะแนนระหว่าง 50 - 69 คะแนน) เป็นสินค้าที่สามารถพัฒนาสู่ระดับ 3 ดาว มีการประเมินศักยภาพเป็นระยะ
- 5) ระดับ 1 ดาว (ได้คะแนนต่ำกว่า 50 คะแนน) เป็นสินค้าที่ไม่สามารถพัฒนาสู่ระดับ 2 ดาวได้ เนื่องจากมีจุดอ่อนมาก และยากต่อการพัฒนา

8. การรับรองคุณภาพมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.)

สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (สมอ.) ได้จัดทำโครงการมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนขึ้น โดยมีระยะเวลาดำเนินการ 5 ปี วงเงินประมาณ 112,475,000 บาท (หนึ่งร้อย สิบสองล้านสี่แสนเจ็ดหมื่นห้าพันบาท) เพื่อรองรับการพัฒนาคุณภาพ ผลิตภัณฑ์ชุมชน หรือ ระดับพื้นที่บ้านที่ยังไม่ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควร ในขณะที่เดียวกันรัฐบาลมีนโยบายจัดตั้งโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ เพื่อเสริมสร้างให้แต่ละชุมชนได้ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นเพื่อผลิตจำหน่ายสู่ตลาดผู้บริโภค

ดังนั้น โครงการมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน สมอ. จึงเป็นแนวทางที่สอดคล้อง และสนับสนุนในด้านมาตรฐานและการรับรองคุณภาพของผลิตภัณฑ์ที่ได้จากโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ เพื่อให้ผลิตภัณฑ์เป็นที่ยอมรับและสามารถประกันคุณภาพให้กับผู้บริโภค ซึ่งเป็นแนวทางหนึ่งที่เชื่อมโยงผลิตภัณฑ์ จากชุมชนสู่ตลาดผู้บริโภคทั้งในประเทศ และต่างประเทศ โดยมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ คือ

- 1) ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพของผลิตภัณฑ์ชุมชนให้ได้รับการรับรองและแสดงเครื่องหมายการรับรอง

2) เพื่อส่งเสริมด้านการตลาดของผลิตภัณฑ์ให้เป็นที่ยอมรับอย่างแพร่หลาย และสร้างความมั่นใจให้กับผู้บริโภคในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชน ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

3) เพื่อเน้นให้มีการพัฒนาแบบยั่งยืน อีกทั้งสนับสนุนนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล ในโครงการ หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์

การรับรองคุณภาพมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) มีดังนี้

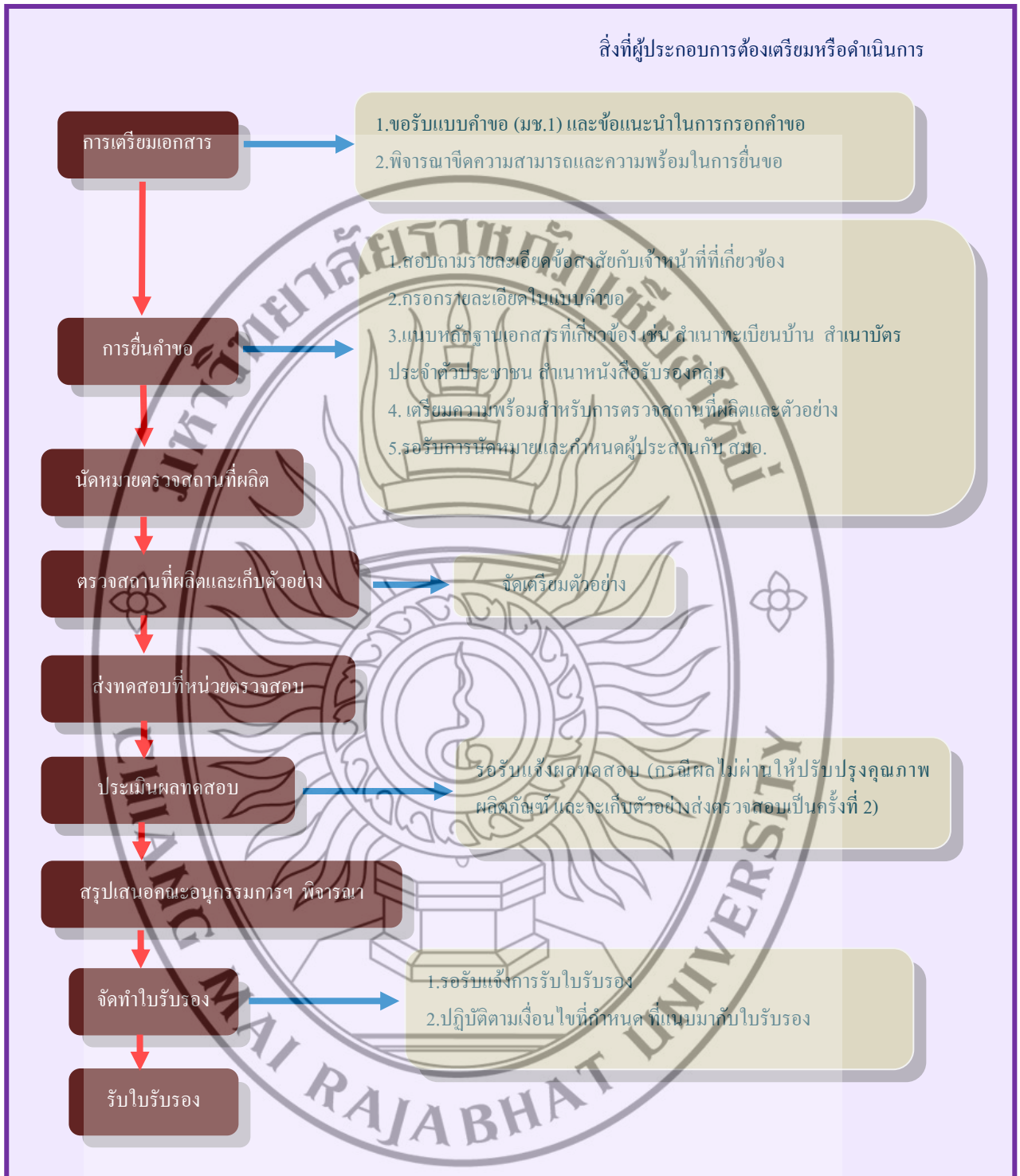
1) คุณสมบัติผู้ยื่นคำขอ ต้องเป็นผู้ผลิตในชุมชนหรือจากโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ที่ผ่านการคัดเลือกจากคณะกรรมการอำนวยการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์แห่งชาติ หรือเป็นกลุ่มเกษตรกร กลุ่มสหกรณ์ หรือกลุ่มอื่น ๆ ตามกฎหมายวิสาหกิจชุมชน

2) ในการรับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชน ผู้ผลิตจะต้องยื่นคำขอรับรอง สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมหรือ อุตสาหกรรมจังหวัดเมื่อได้รับคำขอก็จะมีหมายนัด ตรวจสอบสถานที่ผลิตและเก็บตัวอย่างจากสถานที่ผลิตส่งตรวจสอบโดยสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมหรือ อุตสาหกรรมจังหวัด เมื่อผ่านการประเมินก็จะได้รับรับรองผลิตภัณฑ์ โดยมีอายุ 3 ปี นับตั้งแต่วันที่ระบุในใบรับรอง

3) หากใบรับรองหมดอายุให้ต่ออายุใบรับรอง หรือหากมีการย้ายสถานที่ผลิต ให้แจ้งมายังสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมหรือ อุตสาหกรรมจังหวัดให้ดำเนินการ ตรวจสอบสถานที่

4) การยกเลิกใบรับรองผลิตภัณฑ์เกิดขึ้นก็ต่อเมื่อ มีการผลิตผลิตภัณฑ์ไม่เป็นไปตาม มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนถึง 2 ครั้ง มีการประกาศแก้ไขหรือยกเลิกมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนที่ได้ กำหนดไว้ตามมาตรฐานเดิม ให้ใช้ใบรับรองเดิมต่อไปตามมาตรฐานเดิมภายในระยะเวลา 1 ปี กรณีที่มีผู้ได้รับการรับรองนับตั้งแต่วันที่ได้เปลี่ยนเป็นมาตรฐานใหม่มีผลบังคับใช้ เมื่อใบรับรอง ครบอายุ 3 ปี

เพื่อให้เกิดความเข้าใจในขั้นตอนการขอรับรองมาตรฐานชุมชน ให้ศึกษาจากรายละเอียด ของแผนภูมิที่ 2.3 โดยมีการบอกขั้นตอนการขอรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนอย่างละเอียด ซึ่งมี ขั้นตอนดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 ต้องมีการเตรียมเอกสาร ขั้นตอนที่ 2 ยื่นคำ ขั้นตอนที่ 3 นัดหมายตรวจ สถานที่ผลิต ขั้นตอนที่ 4 ตรวจสอบที่ผลิตและเก็บตัวอย่าง ขั้นตอนที่ 5 ส่งทดสอบที่หน่วย ตรวจสอบ ขั้นตอนที่ 6 ประเมินผลทดสอบ

แผนภูมิที่ 2.3 ขั้นตอนการขอรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน

ที่มา: สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม, 2553: ระบบออนไลน์

9.แนวทางการวิเคราะห์ทางการจัดการการตลาดในวิสาหกิจชุมชน

การจัดการการตลาดในวิสาหกิจชุมชนเป็นเรื่องที่ชุมชนต้องเรียนรู้และวางแผนดังนี้

9.1 แนวคิดเรื่องการจัดการด้านการตลาดในด้านผลิตภัณฑ์ (วิมลมาศ ปฐมนิชกุล, 2551 : 54) โดยผู้ผลิตต้องผลิตสินค้าให้ตรงกับความต้องการทางการตลาด ดังนั้นต้องมีการปรับปรุงคุณภาพสินค้าให้ลูกค้าเกิดการซื้อซ้ำหรือเกิดความจงรักภักดีและเชื่อถือในตราหือสินค้า ซึ่งผู้ผลิตต้องมีวิธีการในสร้างความแตกต่างของสินค้าให้เด่นชัดและเป็นที่ยอมรับ

9.2 แนวคิดเรื่องการจัดการด้านการตลาดในด้านพฤติกรรมของลูกค้า ด้วยการศึกษาร่างใจ ความต้องการ การตอบสนอง ตลอดจนกระบวนการตัดสินใจของผู้ซื้อ ดังนั้นเพื่อความสำเร็จทางธุรกิจจำเป็นต้องศึกษาอิทธิพลที่เกี่ยวข้องต่อการตัดสินใจซื้อทั้งหมด ทั้งปัจจัยทางด้านบุคคล ทางด้านจิตวิทยา และทางด้านสังคม

9.3 แนวคิดเรื่องการจัดการด้านการตลาดในด้านการตั้งหรือกำหนดราคา แม้โดยทั่วไปกำหนดราคาจากต้นทุนกำไร แต่อย่างไรก็ตามราคานั้นต้องเป็นที่ยอมรับของผู้ซื้อ ดังนั้นต้องทราบความต้องการทางการตลาดและคำนึงถึงกลุ่มเป้าหมายถึงความพึงพอใจในราคาที่กำหนดไว้

9.4 แนวคิดเรื่องการจัดการด้านการตลาดในด้านช่องทางในการจัดจำหน่ายที่จะนำสินค้าไปยังลูกค้าซึ่งเป็นกลไกที่ช่วยในการขยายตัวทางธุรกิจ การเลือกช่องทางในการจำหน่ายต้องคำนึงถึงปัจจัยเกี่ยวกับตลาดและผู้บริโภค ทั้งเรื่องการซื้อ ลักษณะการซื้อ อาจจำหน่ายโดยการขายตรง ผ่านพ่อค้าคนกลาง ขายแบบเครือข่าย หรือขายผ่านทางอินเทอร์เน็ต หรือระบบออนไลน์ เป็นต้น

9.5 แนวคิดเรื่องการจัดการด้านการตลาดกลยุทธ์แรงจูงใจของ Maslow (สุชาติ อนวัช, 2551: 13) เมื่อได้รับการตอบสนองความต้องการจากผู้บริโภค จะเกิดความต้องการซื้อที่แตกต่างกันออกไป 5 ลักษณะ คือ

1) ความต้องการซื้อไม่มีเลข เป็นความต้องการซื้อของตลาดที่ไม่ได้สนใจไม่เห็นความสำคัญ เนื่องจากสินค้ายังไม่เป็นที่รู้จัก ต้องมีการโฆษณาสินค้าติดต่อกันเป็นเวลานาน ๆ

2) ความต้องการซื้อที่ไม่พอใจสินค้าหรือบริการของผู้บริโภค ดังนั้นจึงควรสร้างความพึงพอใจและตอบสนองความต้องการให้ลูกค้าด้วย

3) ความต้องการซื้อไม่สม่ำเสมอ เป็นลักษณะการซื้อที่ไม่แน่นอนเปลี่ยนแปลงไปตามวัน เวลา ฤดูกาล แก้ไขโดยจัดรูปแบบสินค้าใหม่เพิ่มขึ้น เพื่อลูกค้ามีความต้องการซื้อสินค้าที่หลากหลายขึ้น

4) ความต้องการซื้อเต็มที่ เป็นความต้องการซื้อของลูกค้าที่ต้องการรับบริการ อยู่เสมอ ดังนั้นต้องรักษาคุณภาพสินค้าและบริการ เพื่อรักษาระดับความต้องการไว้

5) ความต้องการซื้อที่มากเกินไป ดังนั้นควรเพิ่มบุคลากรในการบริการ และผลิตสินค้าเพิ่มขึ้น รวมทั้งการปรับราคาสินค้าและบริการให้สูงขึ้น

สรุปการวิเคราะห์ทางด้านการจัดการการตลาดในวิสาหกิจชุมชน ผู้ประกอบการที่เข้าร่วม โครงการวิจัย ต้องสร้างความเข้าใจในแนวคิดการตลาดเสียก่อน แล้วนำประสบการณ์มาวิเคราะห์ ซึ่งหากไม่เข้าใจ แต่มีความต้องการในการดำเนินกิจกรรมทางธุรกิจ ควรปรึกษาผู้เชี่ยวชาญโดยตรง

10. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับงานหัตถกรรมสาขาเครื่องปั้นดินเผาและเครื่องเคลือบ

กองทัพเรือ (อ้างถึงใน สราธิป ชัยชนะ, 2551:28) ได้ให้อธิบายความหมายของเครื่องถ้วย ว่าตรงกับภาษาอังกฤษว่าเซรามิก หมายถึง เครื่องปั้นดินเผาทุกชนิดทั้งที่เคลือบและไม่เคลือบ มีความหมายเดียวกับคำว่า เครื่องปั้นดินเผา ส่วนคำว่า เซรามิก ใช้ในความหมายที่กว้างกว่าสามารถ ครอบคลุมถึงโลหะเคลือบ เช่น ซ็อน ดั่งกะสี อีฐ ตลอดจน แก้วทุกชนิด แต่คำว่า เครื่องปั้นดินเผา โดยทั่วไปจะเข้าใจว่ามีความหมายเฉพาะแต่ที่ไม่เคลือบเป็นส่วนใหญ่ และเผาในอุณหภูมิไม่สูง พอที่จะเป็นเนื้อกระเบื้อง ได้ ซึ่งความจริงแล้วคำว่า เครื่องปั้นดินเผา นั้นครอบคลุมได้ทั้งประเภท ไม่เคลือบและประเภทเคลือบทั้งที่เผาไฟแรงสูงและต่ำก็ได้

ทรงพันธ์ วรรณมาศ (อ้างใน สราธิป ชัยชนะ, 2551: 28) เครื่องเคลือบดินเผา หมายถึง สิ่งที่ทำขึ้นด้วยดินเป็นรูปทรงต่าง ๆ เป็นลักษณะของสิ่งของเครื่องใช้ โดยผ่านกรรมวิธีเผา เพื่อนำไปใช้งานต่อไป

"เครื่องถ้วย" ตรงกับภาษาอังกฤษว่า "เซรามิก"(มูลนิธิอนุรักษ์โบราณสถาน ในพระราชวังเดิม กองทัพเรือ, 2546 : ระบบออนไลน์) หมายถึง เครื่องปั้นดินเผาทุกชนิดทั้งที่เคลือบ และไม่เคลือบ มีความหมายเดียวกับคำว่า "เครื่องปั้นดินเผา" ส่วนคำว่า "เซรามิก" ใช้ในความหมาย ที่กว้างกว่าสามารถครอบคลุมถึงโลหะเคลือบ เช่น ซ็อน ดั่งกะสี อีฐ ตลอดจนแก้วทุกชนิด แต่คำว่า "เครื่องปั้นดินเผา" โดยทั่วไปมักเข้าใจว่ามีความ หมายถึง เฉพาะแต่ที่ไม่เคลือบเป็นส่วนใหญ่ และเผาในอุณหภูมิ ไม่สูงพอ ที่จะ เป็นเนื้อกระเบื้อง ได้ ซึ่งความจริงแล้วคำว่า "เครื่องปั้น ดินเผา" นั้นครอบคลุมได้ทั้งประเภทไม่เคลือบและประเภทเคลือบทั้งที่เผาไฟ แรงสูงและต่ำก็ได้ เครื่องปั้นดินเผาอาจจำแนก ตามแหล่งผลิตที่สำคัญ ๆ เช่น เครื่องปั้นดินเผาก่อนประวัติศาสตร์ ที่บ้านเชียง บ้านปราสาทเครื่องปั้น ดินเผาบุรีรัมย์ เครื่องถ้วยสุโขทัย เครื่องถ้วยล้านนา เป็นต้น

สรุปได้ว่าเครื่องปั้นดินเผาหมายถึงผลิตภัณฑ์ที่ผลิตขึ้นจากดิน แล้วนำไปผ่านการอบ โดยผ่านกระบวนการเผาให้มีความแข็งแกร่ง จากนั้นจึงตกแต่งลายเพื่อที่จะนำไปใช้งานต่อไป

ในเรื่องราวของความเป็นมาของเครื่องปั้นดินเผาในไทย (มูลนิธิอนุรักษ์โบราณสถาน ในพระราชวังเดิม กองทัพเรือ, 2546:ระบบออนไลน์)ว่าเครื่องปั้นดินเผา มีความผูกพันกับการดำรงชีวิตของมนุษย์มาตั้งแต่ สมัยก่อนประวัติศาสตร์ เพราะมนุษย์ได้ใช้เป็นเครื่องใช้ไม่สอยในชีวิตประจำวัน บรรจุน้ำและสิ่งของ ฉะนั้นจึงได้มีการประดิษฐ์คิดค้น และปรับปรุงเทคโนโลยีต่าง ๆ อยู่ตลอดเวลา จากการสำรวจแหล่งโบราณคดีในประเทศไทย พบว่านับตั้งแต่ราวพุทธศตวรรษที่ 15-16 เป็นต้นมา ในพื้นที่ของราชอาณาจักรไทยได้ปรากฏแหล่งเตาเผาตั้งกระจัดกระจาย อยู่มากมายหลายแห่ง รวมทั้งได้มีการค้นพบเครื่องปั้นดินเผาเป็นจำนวนมาก มีหลายชนิดทั้งที่ผลิตจากแหล่งเตาเผาในราชอาณาจักรไทยและจากแหล่งเตาในต่างประเทศ ซึ่งได้ถูกนำมาเพื่อใช้สอยและจำหน่าย ให้กับกลุ่มชนบางกลุ่ม เครื่องปั้นดินเผาเหล่านี้ถูกผลิตและตกแต่งด้วย เทคนิคและลวดลายที่แตกต่างกันออกไปตามความสามารถของช่าง ในแต่ละท้องถิ่นหรือตามสภาพที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ของแต่ละชุมชน ซึ่ง บางแห่งอาจมีแหล่งดินที่อุดมสมบูรณ์เอื้ออำนวยต่อการผลิตเครื่องปั้นดินเผา นอกจากนี้ จากการที่ชุมชนบางแห่งมีพื้นที่ติดต่อกันหรือมีการทำการค้าร่วมกัน จึงทำให้อิทธิพลต่าง ๆ สามารถส่งผ่านไปยังอีกชุมชนหนึ่งได้อย่างง่ายดายก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนศิลปะและเทคโนโลยี ซึ่งกันและกัน ซึ่งสามารถจำแนกเครื่องถ้วยในประเทศไทยได้จากแหล่งผลิต คือ ผลิตในประเทศไทยและผลิตในต่างประเทศดังนี้

เครื่องถ้วยที่ใช้ในประเทศไทย	
เครื่องถ้วยที่ผลิตจากแหล่งเตาในประเทศไทย	เครื่องถ้วยที่ผลิตจากแหล่งเตาในต่างประเทศ
<ul style="list-style-type: none"> - เครื่องปั้นดินเผาบ้านเก่า - เครื่องปั้นดินเผาบ้านปราสาท - เครื่องปั้นดินเผาสมัยสมัยทวารวดี - เครื่องปั้นดินเผาหริภุญไชย - เครื่องถ้วยเขมรหรือขอม - เครื่องปั้นดินเผาบ้านบางปูน - เครื่องถ้วยล้านนา - เครื่องปั้นดินเผาวัดพระพรางค์ - เครื่องปั้นดินเผาบ้านชีปะขาวหาย - เครื่องปั้นดินเผาหลุมแม่น้ำสงคราม 	<ul style="list-style-type: none"> - เครื่องถ้วยจีน - เครื่องถ้วยญี่ปุ่น - เครื่องถ้วยเวียดนาม - เครื่องถ้วยพม่า - เครื่องถ้วยเบญจรงค์ - เครื่องถ้วยลายน้ำทอง - ชุดถ้วยอักษรพระนาม จ ป ร - ชุดถ้วยจักรี - เครื่องถ้วยยุโรป

ตารางที่ 2.2 เครื่องถ้วยในประเทศไทย

ที่มา : ดัดแปลงข้อมูลจากมูลนิธิอนุรักษ์โบราณสถานในพระราชวังเดิม

กองทัพเรือ, 2546: ระบบออนไลน์, 2553

เครื่องปั้นดินเผายุคก่อนประวัติศาสตร์ที่ปรากฏในประเทศไทย มีดังนี้

1) เครื่องปั้นดินเผาบ้านเชียง (อายุประมาณ 5,600-1,800 ปี) เป็นเครื่องปั้นดินเผาของไทย สมัยก่อนประวัติศาสตร์ ที่ขุดพบได้ที่หมู่บ้านบ้านเชียง จ.อุดรธานี แบ่งออกเป็น 3 สมัย คือ สมัยตอนต้น (อายุประมาณ 5,600-3,000 ปี) สมัยกลาง (อายุประมาณ 3,000-2,300 ปี) และสมัยปลาย (อายุประมาณ 2,300-1,800 ปี) ดังภาพที่ 2.18

ภาพที่ 2.18 เครื่องปั้นดินเผาบ้านเชียง

ที่มา : มูลนิธิอนุรักษ์โบราณสถานในพระราชวังเดิม กองทัพเรือ, 2546; ระบบออนไลน์, 2553.

2) เครื่องปั้นดินเผาบ้านปราสาท เครื่องปั้นดินเผาชนิดนี้ได้มีการขุดพบที่บริเวณบ้านปราสาทใต้ จังหวัดนครราชสีมา มีอายุประมาณ 3,000-1,500 ปี ลักษณะเครื่องปั้นดินเผาบ้านปราสาท มีทั้งชนิดที่ตกแต่งและไม่ตกแต่งลวดลาย โดยการตกแต่งอาจจะเป็นลายเชือกทาบ ผิวด้านนอกและด้านในเคลือบด้วยน้ำดินสีแดง ส่วนรูปทรงที่พบเป็นจานหรือคนโท ปากแคบ คอแคบสูง ปากกว้างบาน ถ้าตัวกลมแป้น ดังภาพที่ 2.19

ภาพที่ 2.19 เครื่องปั้นดินเผาบ้านปราสาท

ที่มา : มูลนิธิอนุรักษ์โบราณสถานในพระราชวังเดิม กองทัพเรือ, 2546; ระบบออนไลน์, 2553

เครื่องปั้นดินเผาสุโขทัย (สังคโลก) อายุราวพุทธศตวรรษที่ 19-22 มีแหล่งเตาเผาที่พบแล้ว 2 แห่ง ได้แก่

1) แหล่งเตาเผาที่อำเภอเมืองสุโขทัย ซึ่งแหล่งเตาเผาตั้งอยู่บริเวณใกล้ลำน้ำโจน ผลิตเครื่องถ้วยชนิดที่มีการเขียนลายสีดำได้เคลือบ และประเภทเคลือบสีขาวลักษณะเฉพาะของผลิตภัณฑ์ คือ มีเนื้อดินที่หยาบ สีเทาดำ บางครั้ง ออกสีน้ำตาล

2) แหล่งเตาเผาที่อำเภอศรีสัชนาลัย(สวรรคโลกเก่า) ซึ่งแหล่งเตาเผาที่ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำยม นอกเมืองศรีสัชนาลัย เครื่องปั้นดินเผาจากแหล่งนี้ มีทั้ง ชนิดเคลือบและไม่เคลือบชนิดที่เคลือบ ยังแยกได้เป็น เคลือบสีขาว เคลือบสีน้ำตาล เคลือบสีเขียว เคลือบสองสี และเขียนลายสีดำได้เคลือบ ดังภาพที่ 2.20

ภาพที่ 2.20 เครื่องปั้นดินเผาสุโขทัย

ที่มา : มูลนิธิอนุรักษ์โบราณสถานในพระราชวังเดิม กองทัพเรือ, 2546 : ระบบออนไลน์, 2553.

ส่วนเครื่องปั้นดินเผาล้านนา(มูลนิธิอนุรักษ์โบราณสถานในพระราชวังเดิม กองทัพเรือ, 2546) กล่าวว่า อาณาจักรล้านนาได้แก่ เชียงราย เชียงใหม่ พะเยา ลำพูน และลำปาง รวมทั้ง ดินแดนบางส่วนใน พม่า จีน สลาว สำหรับแหล่งผลิตเครื่องปั้น ดินเผาที่สำคัญได้แก่ แหล่งเตาอำเภอสันกำแพง แหล่งเตาเวียงกาหลงและแหล่งผลิตที่อำเภอบ้าน

เครื่องปั้นดินเผาสันกำแพง(อายุราวพุทธศตวรรษที่ 19-20)ลักษณะ โดยทั่วไป มักมีเนื้อดินหยาบ และหนัก มีทั้งประเภทเคลือบสีน้ำตาลหรือ เขียนลายสีดำได้เคลือบลวดลายที่นิยม คือ ลายปลาคู่ (แบบหยิน-หยาง)และลายพันธุ์พฤกษา ดังภาพที่ 2.21

ภาพที่ 2.21 เครื่องปั้นดินเผาสันกำแพง

ที่มา มูลนิธิอนุรักษ์โบราณสถานในพระราชวังเดิม กองทัพเรือ, 2546 : ระบบออนไลน์, 2553.

เครื่องปั้นดินเผาเวียงกาหลง(อายุราวพุทธศตวรรษที่ 20-21) ลักษณะเด่นคือ มีน้ำหนักเบา มีเนื้อดินละเอียด ลวดลายตกแต่งที่เป็นเอกลักษณ์ของของเครื่องถ้วยเวียงกาหลงคือ ลายกลีบดอกไม้ หรือใบไม้ ที่เรียกกันว่า " ลายกา " โดยมักจะเขียนลายใต้เคลือบใส แหล่งผลิตของเครื่องปั้นดินเผาชนิดนี้อยู่ที่บริเวณ ตำบลหัวฝาย อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย ดังภาพที่ 2.22

ภาพที่ 2.22 เครื่องปั้นดินเผาเวียงกาหลง

ที่มา : มุลินีธนุรักษ์โบราณสถานในพระราชวังเดิม กองทัพเรือ, 2546:

ระบบออนไลน์, 2553.

เครื่องปั้นดินเผาอำเภอฟาน (อายุราวพุทธศตวรรษที่ 20-21) แหล่งผลิตอยู่ที่บ้านโป่งแดง จังหวัดเชียงราย มีเนื้อดินละเอียด สีเทา ตกแต่งด้วยการชุบขีด ตัวภาชนะเป็นลายดอกไม้ และลายเรขาคณิต ดังภาพที่ 2.23

ภาพที่ 2.23 เครื่องปั้นดินเผาอำเภอฟาน

ที่มา : มุลินีธนุรักษ์โบราณสถานในพระราชวังเดิม กองทัพเรือ, 2546:

ระบบออนไลน์, 2553.

11.งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ได้รวบรวม งานวิจัยจากนักวิชาการหลายท่าน เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาและวิเคราะห์งานวิจัยต่อไปผลงานวิจัย ดังนี้

สุทธิชัย ทีปประสาน และคณะ (ม.ป.ป.) ศึกษาเรื่อง การผลิตเซรามิกน้ำหนักเบา ในระบบอุตสาหกรรม ซึ่งการศึกษาวิจัยนี้ประสบความสำเร็จในการพัฒนาเนื้อดินสำหรับใช้ผลิตผลิตภัณฑ์เซรามิกน้ำหนักเบา ดินกำแพงเพชร + ฟางข้าว ดินกำแพงเพชร + จี๊เลื้อย ดินอ่างทอง + ฟางข้าว ดินอ่างทอง+ จี๊เลื้อย ในอัตราส่วน เนื้อดิน : ฟางข้าว / จี๊เลื้อย = 89:11 ซึ่งเนื้อดินดังกล่าวสามารถผลิตกระถางเซรามิกน้ำหนักเบา ชนิดไม่เคลือบขนาด 4 นิ้ว 6 นิ้ว และ 8 นิ้ว สำหรับนำไปปลูกกล้วยไม้และไม้ดอกไม้ประดับที่ต้องการถ่ายเทอากาศ (Aeration) นอกจากนี้ยังนำไปผลิตกระถางเซรามิกเคลือบสีดำโต สีน้ำเงินเข้ม ฟ้า คริม เขียว เหลือง แดง ชมพู และสีน้ำเงินจุดดำ สีเขียวจุดดำ สีเหลืองจุดดำ สีแดงจุดดำ สีชมพูจุดดำ และสีส้มจุดดำ ฯลฯ ขนาด > 4 นิ้ว > 6 นิ้ว > 8 นิ้ว เพื่อสวมกระถางเซรามิกน้ำหนักเบา ชนิดไม่เคลือบใช้สำหรับประดับ ตกแต่งห้องและอาคาร ส่วนผลิตภัณฑ์เซรามิกน้ำหนักเบา จะมีชนิดเม็ดเซรามิกน้ำหนักเบาทรงกลม นั้น สามารถทดลองผลิตได้ขนาดระหว่าง 0.5 - 1.5 เซนติเมตร ท่อนเซรามิกน้ำหนักเบา และแผ่นเซรามิกน้ำหนักเบารูปหัวใจ ก็เป็นอีกรูปแบบหนึ่งของผลิตภัณฑ์ที่ผลิตขึ้นมาจากเนื้อดิน ที่กล่าวมาข้างต้น การผลิตผลิตภัณฑ์เซรามิกน้ำหนักเบา ดังกล่าวสามารถผลิตได้ ทั้งในระดับ Pilot Plant และระดับ โรงงานผลิตภัณฑ์เซรามิกน้ำหนักเบาตามที่กล่าวมาข้างต้น น่าจะผลิตขายได้เชิงพาณิชย์ เนื่องจากใช้วัตถุดิบทั้งหมดในประเทศ ยกเว้นสีเซรามิก ทำให้ต้นทุนต่ำ คาดการณ์ว่าควรจะทำกำไรให้แก่ผู้ผลิตในระบบอุตสาหกรรมได้มากกว่าร้อยละ 50

เวช หกพันนา และคณะ (2547) ศึกษาเรื่อง การศึกษาการดำรงอยู่และการล่มสลายของอาชีพเครื่องปั้นดินเผาของชุมชนบ้านปากห้วยวังนอง พบว่า จากการศึกษาภายในชุมชนบ้านปากห้วยวังนอง ซึ่งประกอบไปด้วย 11 หมู่บ้าน เคยมีผู้ประกอบการเครื่องปั้นดินเผาจำนวน 201 เตา ในระหว่างการศึกษายังคงมีเตาเผาเหลืออยู่ 50 เตา เนื่องจากการใช้เครื่องปั้นดินเผา ในชุมชนเริ่มที่ นายสุวรรณ พงษ์พีระ เป็นผู้นำเข้ามาเผยแพร่ และต่อมามีการดำเนินรอยตามอย่างกว้างขวาง โดยมีปัจจัยด้านการตลาดเป็นแรงผลักดัน การดำรงอยู่ของอาชีพนี้คือการที่ผู้ประกอบการไม่มีอาชีพอื่นทำ จึงต้องทำอาชีพนี้เป็นอาชีพหลัก ซึ่งวัสดุหาง่ายในท้องถิ่น การมีความรู้ความสามารถในการผลิตที่หลากหลาย ตลอดจนความสามารถในการจัดการธุรกิจ เป็นต้น

โรงเรียนและชุมชนสามารถทำงานร่วมกันได้ โดยโรงเรียนต้องรวบรวมข้อมูลของชุมชนทุกด้าน เพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศ เพื่อทำการกำหนดคนโยบาย แผนงาน โครงการที่จะทำกิจกรรมกับชุมชนอย่างชัดเจน โดยสรุปบทเรียนจากการทำอาชีพเครื่องปั้นดินเผา เพื่อเผยแพร่ต่อไป เปิดสอนอาชีพเครื่องปั้นดินเผาในโรงเรียน โดยเชิญผู้ประกอบการในชุมชนเป็นวิทยากร และใช้สถานประกอบการของวิทยากรเป็นสถานที่ฝึกงาน

ตราธิป ชัยชนะ (2551) ศึกษา เรื่อง การเปลี่ยนแปลงภูมิปัญญาท้องถิ่นในกระบวนการผลิตเครื่องเคลือบดินเผาเวียงกาหลง อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นผู้ชำนาญ การผลิตและผู้บริโภคเครื่องเคลือบดินเผาเวียงกาหลง รวม 17 คน โดยเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการบรรยายเชิงพรรณนา ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

การผลิตเครื่องเคลือบดินเผาเวียงกาหลงในอดีตกับปัจจุบัน พบว่า มีสิ่งที่แตกต่างกันคือ ดิน ในปัจจุบันผู้ผลิตบางรายได้นำดินสำเร็จรูปมาใช้ทดแทนดินที่มีอยู่ในชุมชน มีการใช้เครื่องจักรเข้ามาแทนแรงงานมนุษย์ในขั้นตอนการเตรียมดิน ได้แก่ การบดดิน การร่อนน้ำออกจากดิน และการนวดดิน และขั้นตอนการขึ้นรูป ส่วนสีในการเขียนลายและเคลือบจะใช้ทั้งที่เป็นธรรมชาติและแบบสำเร็จรูป สำหรับเตาเผาเปลี่ยนมาใช้เตาแก๊สเป็นเชื้อเพลิง ในส่วนผลิตภัณฑ์ได้มีการพัฒนารูปแบบและลวดลายของผลิตภัณฑ์ตามสมัยนิยม เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคเป็นหลัก

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงในการใช้ภูมิปัญญาและการใช้เทคโนโลยีในการผลิตเครื่องเคลือบดินเผาเวียงกาหลง อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย พบว่า มี 2 ปัจจัยคือ ปัจจัยภายใน ได้แก่ การขาดแคลนช่างฝีมือและแรงงาน ความพอใจของเจ้าของสถานประกอบการ การขาดแคลนวัตถุดิบ และปัจจัยภายนอก ได้แก่ การผลิตตามความต้องการของลูกค้า กระแสความนิยมของลูกค้าหรือแนวโน้มของตลาดในปัจจุบัน มีคู่แข่งทางด้านการตลาดและการผลิตมาก

อดิพันธ์ พรหมพันธ์ใจ (2550) ศึกษาเรื่อง การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในชุมชนเพื่อการจัดการทุนประเทศเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งได้ศึกษาชุมชน 5 ชุมชนที่ดำเนินการสอดคล้องกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้เห็นภาพการดำเนินการในแนวทางในการบูรณาการทุนประเทศ เพื่อจุดประสงค์ให้ชุมชนมีการพัฒนาที่มั่นคงและยั่งยืน

แนวทางการพัฒนาชุมชนที่สอดคล้องกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง แนวทางหนึ่ง คือ การพัฒนาสู่ความเป็นชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืน ซึ่งเน้นการเติบโตพร้อมกันทุกด้านอย่างสอดคล้องและสมดุล ทั้งเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม สุขภาพกายและใจของคน แนวทางดังกล่าวเป็นการจัดทุนประเทศที่มีในทุก ๆ ด้าน รวมทั้งวัฒนธรรมและประเพณี ทรัพยากรทางธรรมชาติ และทุนทางสังคมด้านต่าง ๆ ซึ่งเสมือนกลไกสำคัญในการกำหนดทิศทางในการพัฒนา ที่สอดคล้องกับวิถีการดำเนินชีวิตและความต้องการของคนในชุมชนอย่างแท้จริง

พรสวรรค์ กระจ่างสด (2534) ศึกษา เรื่อง การใช้แรงบันดาลใจในภาคเหนือเป็นสีเขียวเซรามิค พบว่า จากการใช้แรงบันดาลใจในภาคเหนือเป็นสีเขียวเซรามิค สามารถกระทำได้เมื่อนำแม่แบบละเอียดและแคลไซน์ที่อุณหภูมิที่เหมาะสม เพื่อให้โครงสร้างของเรามีความเสถียรไม่ละลาย

ในการเคลือบ จากการทดลองแร่ธรรมชาติ จำนวน 10 ชนิดของภาคเหนือประกอบด้วย แร่โครไมต์ แร่โอลิเมไนต์ แร่ไพโรลูไซต์ แร่รูไทล์ แร่วุลแฟรมไมต์ แร่ซีไลต์ แร่สติบไนต์ แร่มาลาไคต์ แร่โลมอไนต์ และ แร่ฮีมาไทต์ ให้ผลว่ามีแร่ที่น่าสนใจจำนวน 4 ชนิด คือ แร่โครไมต์แคลไซน์ ใช้อบในอุณหภูมิ 800 องศาเซลเซียส ผสมเกาลิน 5 % ให้สีน้ำตาลอมดำ แร่รูไทล์แคลไซน์ อบในอุณหภูมิ 800 องศาเซลเซียส ให้สีเหลืองอมส้ม แร่โลมอไนต์แคลไซน์ อบอีกในอุณหภูมิ 800 องศาเซลเซียส ให้สีน้ำตาลเข้ม และแร่ฮีมาไทต์ แคลไซน์ อบในอุณหภูมิ 800 องศาเซลเซียส ให้สีให้สีดำ สำหรับแร่ทั้ง 4 ชนิด เป็นสีเขียวได้เคลือบที่น่าสนใจมาก หากมีการพัฒนาสีเขียวจากแร่เหล่านี้ให้ดีขึ้น โดยการเอาแร่ผสมกันรวมถึงการใช้ ออกไซด์ของสารอนินทรีย์ให้สีผสม จะให้สีเขียวได้เคลือบหลากหลายสี ตัวอย่าง เช่น เมื่อใช้ แร่โครไมต์ผสมกับแร่ไพโรลูไซต์ อัตราส่วน 1:1 โดยเน้นน้ำหนักที่สีน้ำตาลเข้ม การผสมแร่โครไมต์กับโคบอลต์ออกไซด์ให้สีเขียวอมเทา และแร่โลมอไนต์ผสมกับแอนทิโมนี ออกไซด์ให้สีน้ำเงินอมเขียว

แสลงโสม ตั้งถิ่นพูลเพิ่ม (2545) วิจัยเรื่อง การทดลองทำภาชนะเครื่องปั้นดินเผา สำหรับประกอบอาหารในเตาไมโครเวฟ เครื่องปั้นดินเผาที่ใช้ประกอบอาหารสำหรับเตาไมโครเวฟ จัดเป็นเครื่องปั้นดินเผาทนความร้อนชนิดหนึ่ง ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ได้รับการส่งเสริม การผลิตทั้งด้านปริมาณและคุณภาพเนื้อดินปั้น (Body) ที่สามารถนำมาผลิตเป็นภาชนะ ทนความร้อนมีหลายรูปแบบ เช่น เนื้อดินพอร์ซเลน (porcelain) เนื้อดินคอร์เดียโรท์ (cordierite) และเนื้อดินสโตนแวร์ (Stoneware) (Singer, 1963: 1100) ปัจจุบัน ต่างประเทศได้มีการปรับปรุง พัฒนาการผลิตเครื่องปั้นดินเผาเนื้อดินสโตนแวร์ชนิดเนื้อละเอียด (finestoneware) และเนื้อดินสโตนแวร์ชนิดทนไฟปานกลาง (medium - fired stoneware) ที่สามารถใช้ในเตา ไมโครเวฟ (microwavw oven) เตาอบ (oven) และเครื่องล้างจาน (dishwasher) ได้ (“Lyncharm Pottery”.1999)

ในขณะที่เครื่องปั้นดินเผาที่ผลิตภายในประเทศไทยยังแข่งขันกับต่างประเทศไม่ได้ เพราะเป็นผลิตภัณฑ์ชนิดที่มีคุณค่า (สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ.2542)และแม้ว่าเครื่องปั้นดินเผาจะ ได้รับการพัฒนา ให้สามารถใช้ประกอบอาหารในเตาไมโครเวฟได้ แต่ผู้ใช้งานต้องประสบกับปัญหา เมื่อประกอบอาหารด้วยเตาไมโครเวฟ กล่าวคือ เมื่ออาหารสุก ภาชนะชนิดนี้ จะดูดซึมความร้อนจาก อาหารได้ง่าย หากทำให้ภาชนะร้อนมากอาจทำให้เกิดอันตรายต่อผิวหนังของผู้ใช้ได้ผู้ใช้งานต้อง ระวังในการหยิบจับภาชนะออกจากเตาไมโครเวฟเมื่ออาหารสุกแล้ว (ห้างหุ้นส่วนจำกัดควีรส.2526 : 6) ทำให้ไม่สะดวกและปลอดภัยต่อการใช้งาน ส่งผลให้เตาไมโครเวฟส่วนใหญ่ถูกใช้เพื่อการอุ่น อาหารเท่านั้น ซึ่งเป็นการใช้งานเตาไมโครเวฟไม่เต็มประสิทธิภาพ จากสภาพปัญหาและปัจจัย

ข้างต้น ผู้วิจัยจึงมุ่งศึกษาการทดลองทำภาชนะประกอบอาหารสำหรับเตาไมโครเวฟที่มีคุณสมบัติทนต่อการถ่ายเทความร้อนของอาหารเมื่อหุงต้มสุกเสร็จแล้วได้ และมีคุณสมบัติอื่น ๆ เช่นเป็นฉนวนไฟฟ้า และมีความทนทานต่อการเปลี่ยนแปลงอุณหภูมิ อัตราส่วนผสมระหว่างดินขาวระนอง ดินเหนียวแม่ทาน หินฟันม้า หินเจี๋ยหวหนุมานและทัลค์ที่เหมาะสม สำหรับทำภาชนะประกอบอาหารสำหรับเตาไมโครเวฟ คือ ดินขาวระนองคิดเป็นร้อยละ 25 ดินเหนียวแม่ทาคิดเป็นร้อยละ 35 หินฟันม้า คิดเป็นร้อยละ 25 หินเจี๋ยหวหนุมาน คิดเป็นร้อยละ 15 และทัลค์คิดเป็นร้อยละ 5 และพบว่าผลิตภัณฑ์ตัวอย่างมีประสิทธิภาพและความปลอดภัยในการใช้งาน

สรโรจ วงศ์ธนะบุรณ์ (2549) ศึกษาวิจัย เรื่องการอัญเชิญ “พุทธโอวาท 3 และปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” เพื่อสร้างคุณธรรมนำความรู้ ผู้พัฒนาผู้เรียนอย่างเต็มศักยภาพ ด้วยการจัดการองค์ความรู้โดยใช้เทคนิคการพัฒนาระบวนการคิด แบบสรโรจโมเดล เป็นการวิจัยเพื่อสร้างคุณธรรม นำความรู้ ผู้พัฒนาผู้เรียนอย่างเต็มศักยภาพด้วยการจัดการองค์ความรู้โดยใช้เทคนิคการพัฒนาระบวนการคิดแบบสรโรจ โมเดล 2 เป็นเรื่องหนึ่งในชุดโครงการวิจัย การพัฒนาขีดความสามารถการจัดการอาชีวศึกษาแบบเบ็ดเสร็จด้วยกระบวนการวิจัย เป็นโครงการวิจัยที่ประกอบด้วยการวิจัยในกิจกรรม โครงการต่าง ๆ ที่สถานศึกษารับนโยบายจากระดับบนมาสู่ ระดับการปฏิบัติการ พร้อมทั้งเป็นการวิจัยในสิ่งที่เป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการจัดการเรียนการสอน ซึ่งได้แก่การพัฒนาครู การพัฒนาผู้เรียน พัฒนาบุคลากรในงานด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษา

ในลักษณะของกิจกรรมโครงการที่สนองนโยบายในระดับชาติ ระดับกระทรวง ระดับสอศ. และระดับสถานศึกษา รวมถึงการดำเนินการในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด ในการเข้าร่วมกับ จังหวัด ชุมชน สังคม และท้องถิ่น และนอกจากนั้นนโยบายเร่งด่วนที่ได้ดำเนินการร่วมกันในระดับอาชีวศึกษาจังหวัดเพื่อลดต้นทุนในการบริหารจัดการรวมถึงการใช้ทรัพยากรร่วมกันเพื่อก่อให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลต่อการจัดการอาชีวศึกษา เพื่อการพัฒนาการศึกษาของชาติ ในระหว่างปี พ.ศ. 2547 ถึง ปี พ.ศ. 2549 ซึ่งงานวิจัยฉบับนี้มุ่งเน้นการสร้างคุณธรรม นำความรู้ในรูปแบบการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง และการใช้ฐานการศึกษาวิจัยควบคู่กับการพัฒนานักเรียนให้เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม โดยเน้นการจัดองค์ความรู้เพื่อต่อยอดต่อการพัฒนานักเรียนอย่างเต็มศักยภาพ โดยยึดหลักคำสอนทางศาสนา และปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางเพื่อสร้างคุณธรรม จริยธรรม เป็นฐานสำคัญต่อการก้าวสู่การดำเนินชีวิตที่มั่นคงอย่างยั่งยืน

จากการศึกษาพบว่า ก่อนการพัฒนานักเรียนซึ่งเป็นประชากรการวิจัยมีความคิดเชิงระบบน้อยทำให้คิดแก้ปัญหาในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับตนเองในบางเรื่องไม่ได้ โดยเฉพาะ

ยังมีความคิด และค่านิยมทางด้านวัตถุเหนือค่านิยมที่มุ่งเน้นคุณธรรม จริยธรรม แต่เมื่อได้รับความรู้จากการจัดกิจกรรมเสริมทักษะ โดยครูผู้สอนมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับการให้โอวาท 3 ประการ ด้วยการปลูกฝังให้นักเรียนเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองร่วมกับการใช้แนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงทำให้นักเรียน ซึ่งเป็นประชากรการวิจัยมีแนวความคิดเปลี่ยนไปสู่การรู้จักตนเอง รู้จักประหยัด รู้จักความพอเพียง และขยายผลความคิดสู่ครอบครัว เกิดปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสมาชิกในครอบครัว จากการใช้ครอบครัวมีส่วนร่วมในการพัฒนาบุตรหลาน ปัญหาที่นักเรียนในสถานศึกษาลดลง ดังนั้น โดยการศึกษาปัญหาอุปสรรค จุดแข็ง และจุดอ่อน จากกิจกรรมโครงการที่ดำเนินการต่าง ๆ โดยมีสภาพแวดล้อม (Environment) ทั้งภายใน และภายนอกเป็นตัวแปรสอดแทรก (Intervening Variable) ที่มีอิทธิพลต่อตัวแปรอิสระ (Independent Variable) และตัวแปรตาม (Dependent Variable) ผลการวิจัยพบว่า จากการศึกษาในทุกกิจกรรมดำเนินการนักเรียนหรือประชากรกลุ่มตัวอย่าง สามารถเรียนรู้แนวทางในการคิดแก้ปัญหาในลักษณะบูรณาการ คือ มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหานำไปสู่การเกิดองค์ความรู้ใหม่ จากการใช้กระบวนการวิจัยเป็นตัวนำ และการสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม ในทุกกิจกรรมดำเนินการ พร้อมทั้งการใช้กระบวนการวิจัยในการแก้ปัญหาในแต่ละปัญหาที่พบ โดยนักเรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองแบบ Learn how to Learn ทำให้ลดปัญหาของสถานศึกษาในด้านต่าง ๆ ลง พร้อมทั้งจากสมมติฐานที่ว่านักเรียนมีพัฒนาการทางความคิดสามารถแก้ปัญหา และรู้จักการจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างเหมาะสมในทุกช่วงของการจัดกิจกรรมเพื่อสนับสนุน และสามารถนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม เป็นผู้มีความคุณธรรม จริยธรรม นั้น จากการวิเคราะห์สถิติ 2-Test (Chi-Square Test) พบว่ายอมรับและเป็นไปตามสมมติฐานที่คาดการณ์ไว้

สุมาลิน วงศ์มณี และคณะ (2538) ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านสุโขทัย ศึกษากรณี : เครื่องปั้นดินเผาทุ่งหลวง การวิจัยครั้งนี้เป็นการสำรวจจัดเก็บข้อมูล โดยวิธีการสำรวจภาคสนามใช้แบบสอบถามการสังเกต การสัมภาษณ์ และศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับตำบลทุ่งหลวง อำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย โดยศึกษากลุ่มประชากรทุกครัวเรือนที่ประกอบการทำเครื่องปั้นดินเผา ชุมชนทุ่งหลวงเป็นชุมชนเก่าแก่มาแต่โบราณ มีหลักฐานทั้งศิลาจารึกและวัดโบราณกระจายอยู่ทั่วไปในบริเวณตำบลและบริเวณใกล้เคียง ประชากรมีอาชีพส่วนใหญ่ คือ การทำนา ทำไร่ วิถีชีวิตและความเป็นอยู่คล้ายคลึงกับชาวชนบทโดยทั่วไป คือ มีรายได้ค่อนข้างต่ำ มีวัฒนธรรม ประเพณีที่เกิดจากพระพุทธศาสนา เช่น วันสงกรานต์ วันตรุษ สารท งานบวชนาค การละเล่นพื้นบ้านที่เล่นช่วงเทศกาล วันตรุษ วันสงกรานต์ เช่น เล่นบั้ง เล่นช่วง นางครก นางสาก แม่ศรีนางคัง เป็นต้นตำบลทุ่งหลวง มีหมู่บ้านอยู่ในปกครอง

จำนวน 13 หมู่บ้าน หมู่บ้านที่ทำเครื่องปั้นดินเผา มีจำนวน 8 หมู่บ้าน คือ หมู่ที่ 1,2,3,4,5,7,9 มีผู้ประกอบการจำนวน 173 ครอบครัว มีผู้ที่สามารถทำเครื่องปั้นดินเผาได้จำนวน 255 คน เป็นชาย 69 หญิง 186 คน ผู้ผลิตมีอายุตั้งแต่ 2 ปีถึง 9 ปี กรรมวิธีการผลิตเครื่องปั้นดินเผาทุ่งหลวง ใช้ดินจากบริเวณหนองทอง ผสมทรายในอัตราส่วน 2:1 การปั้นใช้ 2 แบบ คือ แบบตี และใช้แบบแป้นหมุน เครื่องปั้นดินเผา ตำบลทุ่งหลวง มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว คือ 1) เนื้อดินไม่แกร่ง 2) สีผิวน้ำตาลอมส้ม 3) ลวดลายใช้วิธีกดพิมพ์และลวดลาย 4) รูปแบบนั้น ๆ แบ่งได้หลายประเภท ได้แก่ หม้อหรือโอ่ง ภาชนะลวดลายเป็น โคมไฟ แจกัน เครื่องใช้ในครัวเรือน อ่างบัว และโอ่งขนาดใหญ่ ส่วนประเภทอื่นอีกจำนวนมาก คล้ายกับเครื่องปั้นดินเผาแหล่งอื่น ช่างฝีมือที่มีความสามารถพิเศษ การทำเครื่องปั้นดินเผา เลือกผู้มีความสามารถปั้นชิ้นงานในรูปแบบที่แปลกไปจากการปั้น ธรรมดาหรือหม้อกรันแบบธรรมดา จากจำนวน 255 คน ได้ 9 คน ทั้งนี้เป็นผู้มีอายุตั้งแต่ 50 ปีขึ้นไป จำนวน 10 คน ผลสืบเนื่องทางเศรษฐกิจและสังคม มีการประกอบการผลิตเครื่องปั้นดินเผา ส่งผลให้ผู้ประกอบการมีรายได้ทำให้ภาวะเศรษฐกิจดีขึ้น มีความสัมพันธ์ทางครอบครัวดีขึ้น มีวิถีชีวิต ที่สงบสุขไม่สร้างปัญหาให้แก่สังคมและสิ่งแวดล้อม แนวทางส่งเสริมและการอนุรักษ์ การประกอบอาชีพและการทำเครื่องปั้นดินเผา ได้แก่ การแก้ปัญหาเกี่ยวกับราคาที่ค่อนข้างต่ำ การส่งเสริมให้ชาวบ้านมีการรวมตัวกันจัดตั้งกลุ่มสหกรณ์ส่งเสริมการผลิตทั้งวัตถุดิบ คุณภาพ และทุน ในการดำเนินการส่งเสริมด้านการตลาด มีการพัฒนาช่างฝีมือรวมทั้งสืบทอด การทำเครื่องปั้นดินเผาให้แก่เยาวชนในท้องถิ่น โดยจัดทำเป็นหลักสูตรท้องถิ่นต่อไป

ยศ สันตสมบัติ (2542) ศึกษาเรื่อง ความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน เป็นความพยายามในการทำความเข้าใจและอธิบายสัมพันธ์ระหว่าง ความหลากหลายทางชีวภาพกับภูมิปัญญาท้องถิ่น จากกรณีศึกษาในเขตภาคเหนือตอนบน โดยเน้นความสำคัญขององค์ความรู้เกี่ยวกับพืชอาหารและยา ระบบการผลิต การจัดการทรัพยากร ระบบการแพทย์พื้นบ้าน ความเชื่อและพิธีกรรมและระบบคิดของชาวบ้านในบริบทของปฏิสัมพันธ์ ระหว่างชุมชนกับธรรมชาติแวดล้อม งานวิจัยชิ้นนี้พบว่า ความสมบูรณ์ของความหลากหลายทางชีวภาพและการดำรงอยู่ของภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาอย่างยั่งยืน ดังนั้น การศึกษาวิจัยฟื้นฟูธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและนำเสนอนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนา ความหลากหลายทางชีวภาพ จึงไม่อาจมองข้ามความหลากหลายทางวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น ความรู้ในเรื่องสายพันธุ์พืชอาหารและยา ระบบนิเวศเกษตรพื้นบ้าน กับการจัดการทรัพยากร ความเป็นธรรมทางสังคมและความเป็นธรรมของระบบนิเวศ ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการพัฒนาอย่างยั่งยืน

อภิชัย พันธเสนและคณะ (2550) ได้ทำวิจัยเรื่อง การประยุกต์พระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง กับอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม งานวิจัยนี้มีจุดเริ่มต้นมาจากความเข้าใจของคณะผู้วิจัยว่า ภายหลังจากที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงเสนอแนวคิดเกษตรทฤษฎีใหม่ พร้อมทั้งรูปธรรมในการทำการเกษตรสำหรับเกษตรกรรายย่อย เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการพึ่งตนเองมาตั้งแต่ พ.ศ. 2537 โดยที่ได้ทรงมีแนวคิดในเรื่องนี้มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2517 เกษตรทฤษฎีใหม่ดังกล่าวประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ สามขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่หนึ่ง เกษตรกรจะต้องสามารถพึ่งตนเองจากการเน้นการผลิตเพื่อการบริโภคเป็นหลักได้ ขั้นตอนที่สอง เมื่อมีผลผลิตมากเกินความจำเป็นเพื่อการบริโภคในครัวเรือน ควรมีกิจกรรมกลุ่มในลักษณะเป็นสหกรณ์เพื่อการแปรรูปหรือการจำหน่าย ส่วนขั้นที่สาม สามารถร่วมมือกับกลุ่มทุนและพลังงาน เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ภายหลังจากเกิดวิกฤติเศรษฐกิจในปี 2540 เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม พระองค์ได้มีพระราชดำรัสในเรื่อง “เศรษฐกิจพอเพียง” ซึ่งหมายถึง “พอกินพอใช้” ที่เคยมีพระราชดำรัสมาตั้งแต่ พ.ศ. 2517 โดยอธิบายในปีต่อมาอย่างชัดเจนว่า “ความพอเพียง” นั้นหมายถึงความพอประมาณ และความมีเหตุผล โดยได้เสนอเศรษฐกิจพอเพียงนี้ในฐานะที่เป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ แต่คนไทยทั่วไปก็ยังนึกภาพไม่ออกว่า เศรษฐกิจพอเพียงจะมีรูปธรรมที่นำมาใช้ปฏิบัติจริงได้อย่างไร เนื่องจากคุ้นกับเกษตรทฤษฎีใหม่ ซึ่งมีรูปธรรมการผลิตการเกษตรสำหรับเกษตรกรรายย่อยเป็นหลัก มีแนวโน้มน่าจะอธิบายเศรษฐกิจพอเพียงให้มีความหมายเช่นเดียวกับทฤษฎีใหม่ และเมื่อเป็นเช่นนั้น ก็ยากที่จะปรับมาเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ ในลักษณะที่สามารถปฏิบัติได้จริงเนื่องจากประเทศไทยมิได้มีเฉพาะภาคเกษตร แต่ได้มีอุตสาหกรรมและบริการที่ก้าวหน้าไปไกลแล้ว